

17.
15-17
1916-18
Pécs. Q. 975/
15-17.
25

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY.

A
MAGYAR NUMIZMATIKAI TÁRSULAT MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI
DR. GOHL ÖDÖN.

XV. ÉVFOLYAM.

1916.

I. FÜZET.

BUDAPEST

HORNÝÁNSZKY VIKTOR CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVNYOMDÁJA

1916.

KIADJA A MAGYAR NUMIZMATIKAI TÁRSULAT.

1. <i>Hóman Bálint dr.</i> : V. István korabeli liliomos obulus	1. lap
2. <i>Gohl Ödön dr.</i> : Fiume város pénztári utalványai	4. "
3. <i>Harsányi Pál dr.</i> : A szerencsi magyar dénárlelet	8. "
4. <i>Leszih Andor</i> : Mezőkövesd város pénztári utalványa	11. "
5. <i>Gohl Ödön dr.</i> : Háborús emlékek (V. közlemény)	12. "
6. <i>Harsányi Pál dr.</i> : Adatok a C. N. H. III. kötetéhez	17. "
7. <i>Különfélék</i>	25. "
8. <i>Múzeumok</i>	26. "
9. <i>Ötvös Gábor</i> : Irodalom	27. "
10. <i>Társulati élet</i> . — Tagok névsora	29. "
11. E füzet tartalmának német és francia kivonata	40. "

A közleményekben foglalt tud. állítások és az éremleírások helyességeért azoknak szerzői felelősek. — A Numizmatikai Közlöny közleményeinek úgy utánnyomása, mint fordítása, valamint a közölt képek utánnyomása, akár eredeti, akár változtatott nagyságban, tilos. Minden jogot fenntart magának a szerkesztő. — Kéziratok nem adatnak vissza.

MAGYAR NUMIZMATIKAI TÁRSULAT.

Alakult 1901-ben a numizmatika tudományos művelésére és a hazai éremgyűjtés fejlesztésére.
A társulat folyóirata: a

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY

megjelenik évenként négyszer: január, április, július és november hóban.

Szerkesztő dr. GOHL ÖDÖN

tanár és magyar nemzeti múzeumi igazgató-őr (Budapest, I., Márvány-utca 20).

A társulat tagjai tagdíjuk fejében kapják a Közlönyt. A tagok kötelezettsége legalább 3 évre terjed. Fővárosi tagok évenként tíz, vidékiek évenként legalább hat korona tagdíjat fizetnek. Alapító tagok 200 koronát fizetnek egyszerismindenkorra (vagy 4 éven át évenként 50 koronát). Nem tagok évi nyolc koronával fizethetnek elő a Közlönyre.

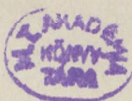
A Közlönybe szánt cikkek és közlemények kéziratai, úgyszintén tudományos ügyekben, továbbá leletek, gyűjtemények és numizmatikai irodalmi termékek dolgában való értesítések és kérdések közvetlenül a szerkesztőhöz küldendőek.

Társulati ügyekben és új tagok felvételét illetőleg, úgyszintén hirdetések és esetleges reklamációk dolgában is a társulati titkár: dr. Zimmermann Lajos intézkedik. Hivatalos óráat tart a társulat helyiségében (VIII., Csepregy-utca 4., II. 15.) hétfőn és csütörtökön este 6 órától 7 óráig.

A társulati könyvtár és gyűjtemény a társulat helyiségében, a könyvtár őre: dr. Finály Gábor és a gyűjtemény őre: Szentgáli Károly hivatalos órái alatt, hétfőn és csütörtökön este 6 órától 8 óráig áll a tagok rendelkezésére.

Befizetéseket a társulat pénztárosa (Dr. Zimmermann Lajos, Budapest, IV. ker., Váci-utca 78—80.) vesz át.

V. István korabeli lilíomos obolus.

A középkori magyar pénzek éremrajzán a *lilíommal* első ízben II. András korában találkozunk. András és fia, IV. Béla, pénzein — így a C.N.H. I. 209., 216., 217., 230. sz. érmeiken — a lilíom, vagy lilíomhoz hasonló ábrázolás mellékjegy vagy egyszerű díszítő motívum volt, minden heraldikai jelentőség nélkül. A C.N.H. I. 239—242. sz. érmeiken a két lilíom közt álló torony rajzát is csupán a hazánkban gyakori háromtornyos friesachi éremrajz módosulásának kell tekintenünk. IV. Kún László C.N.H. I. 317., 319., 320. és 321. sz. pénzeinek lilíoma már valószínűleg heraldikai jelentőséggel bír. A 319. sz. érem előlapján levő kis lilíom minden bizonynnyal a királyné, Anjou Erzsébet (olaszosan: Izabella) címeréből került a magyar pénzre. Az éremrajz ugyanis két egymással szembenéző királyi főt ábrázol — a felettük látható L és E betűk tanúsága szerint — a király és királyné fejét.

*Címerpaizsba foglalt lilíomokkal, vagy az egész éremlapot betöltő heraldikai lilíommal az eddig publikált árpádkori érmeiken nem találkozunk.*¹

Zimmermann Lajos barátom tett figyelmessé egy obolusra, amelynek előlapján recés körben királyi térdkép, a király jobbában országhalmával, baljában kormánypálcával, hátlapján recés körben háromlilíomos címerpaizs látható, a paizson kívül három kis keresztalakú mellékjeggyel.

Ez éremfajból azóta hat darabnak hollétéről szereztem tudomást. A magyar nemzeti múzeum éremtárában 1 db. (0.20 gr.),² a zágrábi horvát nemzeti múzeum éremtárában 4 db. (0.22, 0.21, 0.18, 0.16 gr.)³ és Zimmermann Lajos tulajdonában 1 db. (csonka: 0.145 gr.) ily lilíomos obolus van. Úgy a zágrábi, mint a Zimmermann tulajdonában levő példányok lelőhelye a szerémségi Novi Banovci.⁴

Zimmermann és Nuber véleménye szerint az érem V. István királyunk obolusa. Az érem technikai kivitele és előlapjának — királyi alakot ábrázoló — rajza ugyanis pontosan megfelel a C.N.H. I. 285. sz. éremnek, viszont az Anjou-pénzeketől teljesen elüt.

Ugyanezt a nézetet vallja Tkalčič, aki a zágrábi éremtárban már korábban V. István érmei közé sorolta azt.⁵

A két érem rajzának és a technikai kivitelnek hasonlósága, helyesebben azonossága kétségtelenül Zimmermann és Tkalčič véleményének helyességét bizonyítja. Különös fontossággal bír még az a körülmény, hogy a *fenti obolus* (nevezzük C.N.H. 285. A. sz.-nak) *címerrajza az anjoukori magyar pénzekben ismeretlen*. Ezek a lilíom vagy egyszerűen paizs nélkül (pl. C.N.H. II. 21., 22., 29., 72., 97.), vagy hasított paizson a többszörösen vágott magyar címer társaságában (pl. C.N.H. II. 2—12., 18—20., 26.,

¹ A C.N.H. I. 354. sz. érem lilíoma valószínűleg téves ábrázolás. A nemzeti múzeumban levő példányon tisztán kivehető, hogy a C.N.H. rajzolója által a lilíom két oldalszirmának vett rész különáll a középső szíromnak vett résztől.

² Harsányi Pál barátom figyelmeztetett rá s magam mértem meg.

³ Levélbeli megkeresésemre Tkalčič Vladimir professzor úr volt szíves ez adatokat velem közölni.

⁴ Nuber Károly szíves közlése.

⁵ Sajtó alatt levő pénztörténeti művemhez még 1914-ben súlyadatokat küldvén, a lilíomos obolust „Q nach C.N.H. 285 (nicht publiziertes Stück)“ jelzéssel jelölte meg.

43—46, 63—70.) fordul elő. A háromliliomos címerpaizsot anjoukori érmeléstünk nem ismeri. Maga a címerpaizs alakja is elűt az Anjou-pénzek ivelt paizsától. A csaknem egyenes vonalakból alkotott paizs inkább II. András és IV. Béla C. N. H. 202. és 267. sz. érmeinek háromszögletű paizsára emlékeztet.

Tekintettel arra, hogy a zágrábi múzeum éremtárában egy oly — (nevezzük C. N. H. 285. B.-nek) — obolust is őriznek. amelynek előlapja ^{STE}_{PAN} felirattal a C. N. H. 285. sz. érem előlapjának, hátlapja a C. N. H. Pótlék. 55. sz. érem egyik lapjának (kereszt két fővel) felel meg, nem merném teljes határozottsággal állítani, hogy a C. N. H. 285. A. a 285. sz. denárnak obolusa volna. Mindössze annyit állapíthatunk meg, hogy a C. N. H. 285. A. sz. liliomos obolus V. István korabeli, az ő C. N. H. 285. sz. denárjához tartozó vagy annak mintájára vert obolus.

Kérdés csak az, mikép kerülhetett a liliomos címerpaizs V. István korabeli magyar pénzre? E kérdésnek kétféle megoldását találtam.²

1260 táján a Győr nemzetségből származó óvári Konrádot IV. Béla birtokvesztésre ítélte, mert hűtlenségbe esett. Ottokár cseh királylyal szűrte össze a levét s ettől kiváltságot szerzett, amelynek értelmében a hazánkban pusztító cseh hadak az ő birtokait nem bántották. Sőt annyira ment, hogy pénzt is veretett, mint a királyi oklevél mondja, „hamispénzt”.³ Hamispénz alatt azonban ez esetben nem szabad — a középkorban gyakori — közönséges hamispénzt érteni. Óvári Konrád, a hatalmas főúr, amikor Béla király ellenségehez csatlakozott s ezáltal mintegy elszakadt a magyar királyság testétől, nyilván a nyugati urak mintájára, önálló pénzveréssel is dokumentálni akarta függetlenségét. Így vert pénzt nevezi azután IV. Béla „hamispénznek”. Az ország törvényei szerint ugyanis valódi (törvényes) pénzt csak a király, vagy az ő megbízásából a herceg és bán verethettek, következésképpen minden más — királyi felhatalmazás nélkül vert — pénz hamispénz volt.

Tudva már most, hogy a Győr nemzetség címere a liliom volt és éppen Konrád volt a nemzetség első tagja, aki kimutathatólag használta e liliomos címet,⁴ tudva továbbá, hogy Konrád Bélával szemben az ifjabb király, István híve volt s 1263-ban éppen ennek közbenjárására nyerte vissza elvesztett birtokait,⁵ lehetségesnek kell tartanunk, hogy ő István pénze mintájára verette pénzt — azzal az eltéréssel, hogy a hátlapra saját liliomos címerét verette.

Mindazonáltal ezt a magyarázatot nem tartom kifogástalannak, mert Konrád abban az időben, amikor pénzt veretett, kimutathatólag még nem volt István híve, csak később lett azzá, amikor IV. Béla haragja elől hozzá menekült. Nincs tehát megmagyarázva, mikép vette ő — az ország nyugati határán lakó főúr — Istvánnak, Keletmagyarország és Erdély uralkodójának pénzt mintául? Sokkal nagyobb valószínűsége van annak, hogy a C. N. H. 285. A. sz. obolust maga István király verette.⁶

¹ Tkalčič professzor szíves közlése.

² Meg kell itt jegyeznem, hogy István összes pénzei nem 1270—72 közt verettek, mint Réthy írja. István, mint ifjabb király, már apja életében — 1260—1270 közt — az ország nagyobbik, keleti részének uralkodó királya volt, az összes felségjogokat gyakorolta és pénzt is veretett. Ezt egyébként már 1260 előtt is, mint Styria hercege megtette. A C. N. H. 284—300. sz. érmei kora tehát 1261—1272-re teendő. A 301—309. sz.-ak az újabb leletek és típusok alapján is II. András korába sorolandók.

³ „Falsam nihilominus cudi faciens monetam”. Wenzel: Árpádok új okmánytár. VIII. 51. l. — Mindezekről v. ö. Karácsonyi János: A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig. II. Budapest, 1901. 99. l.

⁴ Hazai Okmánytár. VIII. 360. l. — Csoma József: Magyar nemzetségi czimerek. Budapest, 1904. 83—86. l.

⁵ Karácsonyi, id. h. 99. l.

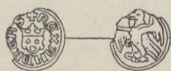
⁶ Nuber a C. N. H. 285. sz. denáron látható M betű alapján hajlandó volt e két pénzt macsói bán által vert éremnek tartani. E feltevés azonban a történeti emlékekben nem nyer megerősítést. Semmi nyoma sincs annak, hogy a macsói bánok valaha is pénzt verettek volna.

A *liliom* az Anjou család címere volt, s minden valószínűség szerint mint ilyen került V. István szóban forgó obolusára. Anjou Károly szicíliai király, e korban egész Itália leghatalmasabb uralkodója, 1269 decemberében „Istvánnal, Magyarország királyával, Erdély és Szlavónia hercegével, a kunok urával“ — főként a németek ellen irányuló — szoros véd- és dacsövetséget kötött s a szövetség megpecsételésétől fiát István leányával, Máriával, Izabella (Erzsébet) leányát pedig István fiával, a későbbi IV. Lászlóval házassította össze.¹ *Nézetem szerint ennek a szövetségnek és házasságoknak emlékére, örömére verette István király a C. N. H. 285. sz. denárhoz tartozó obolusokra az új hatalmas szövetséges és a leendő magyar királyné liliomos címerét.* Mai közjogi felfogás szerint talán különösnek látszik, hogy a magyar király idegen — habár rokon — uralkodó család címerét pénzére veresse. A *patrimonialis* középkori királyságban azonban egészen természetes és napirenden levő dolog volt, hogy az uralkodó az országcímer mellett nemcsak saját, hanem felesége vagy anyja címerét verette pénzeire. Így került IV. László pénzeire az Anjou liliom és III. András pénzeire Szent Márknak — András anyja velencei származását hirdető — oroszlánja.

Semmiképen sem csodálhatjuk tehát, hogy István a szövetség megkötésének emlékére abban az évben kibocsátott obolusaira a családjával szoros rokon kapcsolatba került és menyé személyében a magyar trónra is igénynyel bíró Anjouk liliomos címerét reáverette.

* * *

Ugyancsak Zimmermann Lajos szívességéből közölhetem egy másik kiadatlan árpád-kori érmünk rajzát.

Előlapján vonalkörben szembenéző koronás fő látható, + REX ANDREAS körirattal. Hátlapján vonalkörben jobbra néző sas. Egyetlen ismert, kissé csonka példánya Zimmermann Lajos tulajdonában. Súly 0.105 gr.

Az érem korát pontosan nem tudom meghatározni. Zimmermann III. András C. N. H. 357. sz. denárja obolusának tartja. Mivel azonban a két érem rajza nem fed egymást és mivel IV. László és III. András — a szlavón veretekkel rokon éremfajokat nem számítva — obolusokat az eddigi leletek tanúsága szerint egyáltalában nem verettek,² e feltevés helyességét még nem tartom bebizonyítottnak.

A királyi főnek hasonló primitív ábrázolását II. András pénzein találjuk és a sas is előfordul II. András-kori (C. N. H. 189.) pénzen. Nem lehetetlen tehát, hogy II. András egy eddig ismeretlen obolusával állunk szemben, — bár az érem kivitele inkább III. András idejére mutat.

Dr. Hóman Bálint.

¹ A szövetségről és házasságról bőven szól Pauler: A magyar nemzet története az árpád-házi királyok alatt. II. 2. kiadás. Budapest, 1899. 271—72. l. Az arra vonatkozó diplomáciai levélváltás nagy részét lásd: Anjoukori diplomáciai emlékek. I. Budapest, 1874. 3—32. l.

² A C. N. H. 341—346. sz. éremfajok, mint a 341. sz. -on levő B—E betűk is bizonyítják, valamint a C. N. H. 231. sz. -mal rokon 366—367. sz. érmek nézetem szerint IV. Béla korából valók. Erről — valamint a fentemlített szlavón rokonságú pénzekről — sajtó alatt levő *Magyar pénztörténet 1000—1325* című művemben szölok.

Fiume város pénztári utalványai.

Számos példából tudjuk, hogy főképen háborús időben, amikor a forgalomban lévő aprópénznek tetemes részét a hadsereg szükségletei kötik le, úgy hatóságok, mint magánfelek apró, csekély összegről szóló utalványokat bocsájtanak ki a pillanatnyi aprópénz-szükséglet kielégítésére. A világháború is, melynek tanúi vagyunk, úgy hazánkban, mint külföldön, alkalmat szolgáltatott hasonló — aprópénzt pótló — utalványok kibocsájtására. Legtöbb ilyen kibocsájtványt szabadságharcunk idejéből, nemkülönben a hatvanas évek elejéről ismerünk.

Fiume városának hatósága háromszor fordult ezen eszközhöz, úgy mint 1848 október 17-én, 1849 május 8-án és 1850 május 1-én. Ezeket az adatokat az itt bemutatandó utalványok keletkezése szolgáltatja. Közelebbi adatokat az utalványok kibocsájtásának részleteire nézve, hosszas utánjárás dacára, mindeddig nem sikerült találnom; annyit lehet csak megállapítani, hogy mind a három kibocsájtás Bunjevac József, Fiume katonai kormányzójának idejére esik, akinek vezetése alatt, 1848 augusztus 31-én a horvátok a várost elfoglalták s akit 1851-ben Rusnovo főispán váltott fel.¹ Kobler J.² csak röviden emlékezik meg az 1848. évi utalványok kibocsájtásáról, de sem a hatósági határozat részleteire, sem a kibocsájtott utalványok mennyiségére, illetve azok visszaváltásának idejére, nem terjeszkedik ki, pedig tekintettel a három különböző kibocsájtás rövid időközére, érdekes lenne tudni, vajon a második és harmadik kibocsájtás előtt időközben már visszaváltották-e az előző kibocsájtás utalványait, vagy pedig hogy folytonosan fokozódó szükséglet mutatkozott-e aprópénz iránt és a következő kibocsájtásokkal csak halmozták-e a régebbi utalványok tömegét. — Mindezen kérdésekre talán majd nyugodtabb időben a fiumei s a zágrábi levéltárakból nyerhetünk feleletet. — A „Városok és Vármegyék” monografia-gyűjteménynek Fiumét tárgyaló kötetében szintén hiába kerestem adatokat, végül eredménytelenek maradtak fiumei ismerőseim utánjárásai is. — Arra vagyunk tehát utalva, hogy megelégedjünk az utalványok bemutatásával és a szövegükből kihámozható adatokkal. E szövegből megtudjuk elsősorban a kibocsájtások pontos idejét, aztán a fekete téntával beírt folyószámokból következtethetünk a kibocsájtások nagyságára is. Így a fiumei múzeum 1848. évi 5-kros utalványán 33221, Ujhely Kálmán példányain 12500 és 18827, a 10-kroson 3551, illetve 13094, az 1849. évi 3-kroson 58010, a m. nemz. múzeum egyik (az előbbivel azonos nyomású) példányán 05077, másik (egy részletekben különböző nyomású) példányán L 8190, Ujhely Kálmán példányán 24424 sorszámmal olvasható. (Az utóbbi sorszámmal elé tett L betű talán sorozat-számot jelent?) — A legmagasabb szám ezek közt az 1849. évi 3-krosnak 58010 száma, ami, ebből a fajtából (20 utalványt számítva 1 forintra) *legalább* 3 ezer forint névértékű kibocsájtásra enged következtetni.

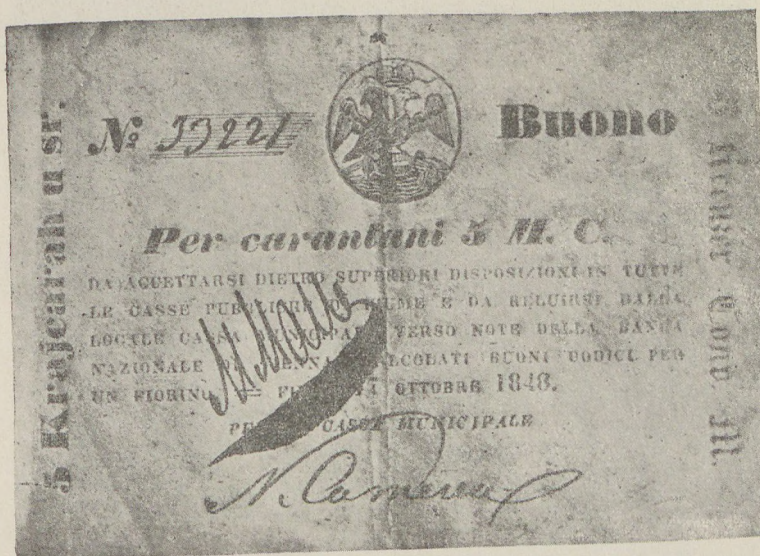
Első kibocsájtás.

(1848 október 17.)

1. Fönn, középen: Fiume címere ovális keretben. Ettől balra: № és sűrű vízszintes vonalakkal alapozott alakú mezőbe téntával beírt szám (itt: 33221), jobbra pedig: **Buono** | Alább: *Per carantani 5 M. C.* | DA ACCETTARSI DIETRO SUPERIORI DISPOSIZIONI IN TUTTE | LE CASSE PUBLICHE DI FIUME E DA RELUIRSI DALLA | LOCALE CASSA MUNICIPALE VERSO

¹ Az idevágó adatokat Fest Aladár, tankerületi főigazgató úrnak, a fiumei városi múzeum példányainak fényképeit pedig, melyekről a mellékelt képek dűcai készültek, Smoquina Márius fiumei p. ü. tanácsos úrnak köszönöm.

² Giov. Kobler: Memorie per la storia della liburnica citta di Fiume (1898) vol. II. p 100 „Nell' anno 1848 per pochi mesi adoperavasi in Fiume moneta cartacea civica. Essendo spartita la moneta metallica, anche quella di rame, e non bastando per il bisogno giornaliero di tagliare a metà e a quarti le banconote da un fiorino, la municipalità si trovò costretta a mettere in corso delle cedole, dette *buoni*, de 5 e 10 carantani l'una firmate dal cassiere e da un rappresentante.”

NOTE DELLA BANCA | NAZIONALE DI VIENNA. CALCOLATI BUONI DODICI PER | UN FIORINO = FIUME 17 OTTOBRE 1848. | PER LA CASSA MUNICIPALE | *N. Camena* (téntával beírt név). A fönti szöveg
 vegre harántosan átírva: *M. Malle* | Baloldalt, alulról fölfelé irányuló, függőleges szöveg:
 5 *Kraj. arah u sr.* Jobboldalt, függőlegesen, felülről lefelé irányuló gót betűs szöveg:
 5 Kreuzer Conv. M.

Fehér papir piros nyomással.
 Hátlapja üres.

A papir körülbelül 7 cm. magas és 10 cm. széles. — Fiume város múzeuma.

2. Előbbinek változata. Ugyanolyan, mint az előbbi, hanem fekete téntával harántosan átírva, az előbbitől különböző, cifra manupropriás névvel (*M. Munih?*). Az aláírás lenn, fekete téntával, egy rövid, három betűből (*phk* vagy *pbr?*) álló név. Folyószáma 12500. — A papir 72 mm. magas és 102 mm. széles. — Ujhely Kálmán gyűjteményében.

3. Az előbbieknél változata. A városi címerben a sas nyakai vastagabbak, a szárny vége jobboldalt lenn a vonalkeretet érinti. Az átírás és az aláírás az előbbivel (2. sz.) egyezik. A folyószám 18827. sz. — Fehér papir piros nyomással. — Hátlapja üres. — A papírlap 72 mm. magas és 102 mm. széles. — Ujhely Kálmán gyűjteményében.

4. Fönn, középen: Fiume címere ovális keretben. Ettől balra: *N₂* és vízszintesen sűrűn vonalzott ☐ alakú mezőn téntával beírt szám (itt: 3551), jobboldalt pedig nagy, magas nagybetűkkel: **BUONO** | Alább: *Per carantani 10 M. C.* | DA ACCETTARSI DIETRO SUPERIORI DISPOSIZIONI IN TUTTE | LE CASSE PUBLICHE DI FIUME E DA RELUIRSI DALLA | LOCALE CASSA MUNICIPALE VERSO NOTE DELLA BANCA | NAZIONALE DI VIENNA. CALCOLATI BUONI SEI PER UN | FIORINO = FIUME 17 OTTOBRE 1848. | PER LA CASSA MUNICIPALE | *N. Camena* (téntával beírt név). — A szöveg nincs harántosan átírva. — Baloldalt, függőlegesen, alulról fölfelé irányuló szöveg: 10 *Krajcarah u sr.* | Jobboldalt, függőlegesen, felülről lefelé irányuló gótbetűs szöveg: 10 Kreuzer Conv. M. |

Fekete nyomás fehér papíron. A papir körülbelül 7 cm. magas és 10 cm. széles.

5. Előbbinek változata. Az aláírás lenn, fekete téntával egy három betűből (*phk* vagy *pbr?*) álló név. A fekete téntával beírt szám 13094. — Fekete nyomás fehér papíron.

Hátlapja üres. — A papírlap 72 mm. magas és 102 mm. széles. — Ujhely Kálmán gyűjteményében.

4. sz.

Második kibocsátás.

(1849 május 8.)

6. Fönn: **Buono** N^o vízszintes vonalakkal sűrűn alapozott ☐ alakú mezőbe téntával beírt szám (itt: 58010). | Alább: **per car. 3 m. conv.** | (A hármasszámjegy 11 mm. magas és 8 mm. széles.) Alább: restituibile dalla locale Cassa Municipale verso Note della Banca Nazionale di Vienna, calcolabili *Buoni Venti* per un Fiorino. — Fiume 8 Maggio 1849. | A baloldali alsó sarokban Fiume címere ovális keretben, ettől jobbra, a mezőben: *Per la Cassa Municipale* | *N. Camena* (pirossal téntával beírt név). Hátlapja üres.

Fehér papírra fekete nyomással. — Fiume város múzeumában.

A m. nemz. múzeum példányán a fekete téntával beírt szám L 8190. — Ujhely Kálmán példányának folyószáma 24424 és a papírlap 55 mm. magas és 77¹/₂ mm. széles.

A felirat második sora (*per car. stb.*) 61 mm., a következő sor (*reliabile stb.*) pedig 63 mm. hosszú. Az 5—6. sorok betűi kevésbé vastagok, mint a következő változaton.

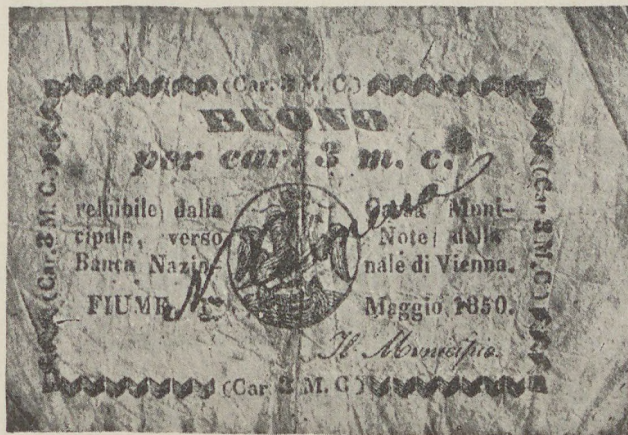
7. Olyan mint az előbbi, hanem a 3-as számjegy kissé karcsúbb, mint az előbbi fajon és 11 mm. magas és 7 mm. széles. A fekete téntával beírt szám: 05079. A felirat második sora (*per car. stb.*) 62 mm., a következő sor (*reliabile stb.*) pedig 61 mm. hosszú.

Hátlapja üres.

Fehér papír fekete nyomással. — A papírlap 56 mm. magas és 74 mm. széles. — NM.

Harmadik kibocsájtás.

(1850 május 1.)

8. Széles, zegzugos vonalakból alkotott négyszögletes keret, melynek mindegyik oldalát közepén (Car. 3 M. C.) szöveg szakítja meg. Ez a szöveg fönn és lenn azonos, vízszintes irányú, baloldalt balfelé, jobboldalt jobbfelé van fordítva. Az így alkotott keretben fönn vastag, kissé balra dőlő betűkkel: **BUONO** | alább: **per car. 3 m. c.** | alább: közepén Fiume címere ovális keretben és kétoldalt a címer által megszakított sorokkal e szöveg: reliabile dalla Cassa Muni- | cipale, verso Note della | Banca Nazio- | nale di Vienna. | FIUME 1 Maggio 1850. | *Il Municipio.* | Aláírás nincs, ellenben a szöveg és a címer harántosan át van írva *N. Camena* városi pénztáros téntával ráírt nevével.

Fehér papír piros nyomással.

A papír körülbelül 5 cm magas és $7\frac{1}{2}$ cm. széles. — Fiume város múzeumában.

9. Széles négyszögletes keret, melyet $\diamond$ alakú díszítmények díszítenek és mindegyik oldalának közepén körbe foglalt 5 szám szakít meg. Ebben a keretben fönn: **BUONO** | Középen Fiume címere ovális keretben és kétoldalt ezen, a címer által megszakított szöveg: **Per Car. 5 M. C.** | reliabile dalla Cassa Muni- | cipale verso Note della | Banca Nazio- | nale di Vienna. | FIUME, 1. Maggio 1850. | Lent: *Il Municipio* | Nincsen beírt aláírás, sem harántos átirás, sem folyószám. A kereten belül a mező 43 mm. magas és 66 mm. széles.

Hátlapja üres.

Fehér papír fekete nyomással. — Fiume város múzeumában.

10. Olyan mint az előbbi, hanem a szöveg és a címer piros téntával $\nearrow$ irányban harántul ráírt olvashatatlan és 3—4 betűből álló névvel át van írva. A keretbe iktatott (5) értékjelzéseken a számjegy nem körvonalba, hanem két zárójel közé van foglalva.

9. sz.

A BUONO szó középső O betűje távolabb van a fölötte lévő (5)-től, *Per Car.* után nagy, vaskos kerek pont van, utána az 5 számjegy nagyon vastagon (mintegy 2 mm. szélesen) van árnyékolva. A kereten belül a mező 39 $\frac{1}{2}$ mm. magas és 63 mm. széles. Hátlapja üres. — Fehér papír zöldesszürke nyomással. A papírlap 55 mm. magas és 79 mm. széles. — NM.

Gohl Ödön.¹

A szerencsi magyar denárlelet.

Szerencs községben (Zemplén m.) 8015 darab arany és ezüst régipénzből álló lelet került elő. A pénzek a XV. és XVI. századokból valók. Nagyjában a következő csoportokba sorozhatók: 7 db. aranyforint, 1 db. garas, 7985 db. denár, 4 db. obulus, 4 db. cseh egylapú fillér és 14 db. aquilejai denár.

Az alábbi 26 ábrán nyujtom a készletben lévő nyomdai betűkkel nem ábrázolható jegyek rajzait; a szövegben a megfelelő számú ábrára hivatkozom.

- 1, K - P 2, K - P 3, K - C 4, N - X 5, N - X 6, N - X 7, B - X
8, A - X 9, K - X 10, K - X 11, K - X 12, N - X 13, - X 14, K - X
15, N - X 16, K - X 17, K - X 18, K - X 19, K - X 20, X - V 21, C - X
22, A - X 23, K - B 24, L - V 25, M - X 26, A - M

¹ A fenti leírásokban az olvasó itt-ott hiányokat fog találni, amennyiben a papírlapok méreteire, a hátlapokra s a nyomás színére meg a harántul ártt nevekre nézve nem mindenütt nyujthattam megfelelő tájékoztatást. Ezen adatok beszerzése azonban, a háborútól eltekintve, más közbejött körülmények folytán be nem látható időre lehetetlen volt. Minthogy már két évig hiában vártam minden tekintetben kimerítőbb adatokra, kénytelen voltam az említett hiányokkal tenni közzé az utalványok képeit, azon reményben, hogy mint gyakran megesik, a közzététel kiindulópontul szolgál, melynek révén addig ismeretlen adatok jutnak majd tudomásunkra.

Részletesebb lajstroma a leletnek ez:

1. *Hunyadi Mátyás* C. N. H. II. 208 H. sz., az 1. sz. ábrának megfelelő jegyű *aranyforintja* (1 db.).
2. *Hunyadi Mátyás* C. N. H. II. 213 A. sz. K—P jegyű *garasa* (1 db.).
3. *Hunyadi Mátyás* C. N. H. II. 232. számú *denára*: a) K—P jegygyel (1 db.), b) az 1. sz. ábrának megfelelő jegygyel (202 db.), c) a 2. sz. ábrának megfelelő jegygyel (908 db.), d) a 3. sz. ábrán látható jegygyel (28 db.), e) egykorú hamisítvány különböző jegygyel (11 db.).
4. *Hunyadi Mátyás* C. N. H. II. 233 A. sz. *denára*: a) K— $\mathfrak{R}$ jegygyel (1 db.), b) $\mathfrak{R}$ — jegygyel (5 db.), c) $\mathfrak{R}$ — $\mathfrak{A}$ jegygyel (3 db.), d) $\mathfrak{R}$ — $\mathfrak{Q}$ jegygyel (8 db.), e) $\mathfrak{R}$ —D jegygyel (1 db.), f) $\mathfrak{R}$ — $\mathfrak{V}$ jegygyel (2 db.), g) a 4. sz. ábrának megfelelő jegygyel (16 db.), h) az 5. sz. ábrán látható jegygyel (19 db.), i) a 6. sz. ábrán látható jegygyel (4 db.).
5. *Hunyadi Mátyás* C. N. H. II. 234. sz. *denára*: a) K $\mathfrak{A}$ jegygyel (64 db.), b) K—G jegygyel (46 db.), c) K—P jegygyel (63 db.), d) K—V jegygyel (43 db.), e) K— $\mathfrak{V}$ jegygyel (8 db.), f) —V jegygyel (1 db.), g) $\mathfrak{A}$ —P jegygyel (1 db.).
6. *Hunyadi Mátyás* C. N. H. II. 235 A. sz. *denára*: a) jegy nélkül (1 db.), b) B—K jegygyel (1 db.), c) B—S jegygyel (18 db.), d) a 7. sz. ábrának megfelelő jegygyel (10 db.), e) a 8. sz. ábrán látható jegygyel (13 db.), f) a 9. sz. ábrának megfelelő jegygyel (101 db.), g) a 10. sz. ábrán ábrázolt jegygyel (52 db.), h) a 11. sz. ábrának megfelelő jegygyel (52 db.), i) $\mathfrak{R}$ — jegygyel (2 db.), j) $\mathfrak{R}$ — $\mathfrak{R}$ jegygyel (7 db.), k) $\mathfrak{R}$ —T jegygyel (16 db.), l) a 12. sz. ábrán ábrázolt jegygyel (7 db.), m) a 4. sz. ábrának megfelelő jegygyel (171 db.), n) a 13. sz. ábrán látható jegygyel (13 db.).
7. *Hunyadi Mátyás* C. N. H. II. 236. sz. a 11. sz. ábrának megfelelő jegyű *denára* (2 db.).
8. *Hunyadi Mátyás* C. N. H. II. 237. sz. S—W jegyű *denára* (1 db.).
9. *Hunyadi Mátyás* C. N. H. II. 238. sz. S—W jegyű *denára* (20 db.).
10. *Hunyadi Mátyás* C. N. H. II. 239 A. sz. *denára*: a) K— jegygyel (11 db.), b) K—I jegygyel (3 db.), c) K—P jegygyel (249 db.), d) K— $\mathfrak{V}$ jegygyel (30 db.), e) az 1. sz. ábrán látható jegygyel (186 db.), f) a 14. sz. ábrán ábrázolt jegygyel (602 db.), g) különböző jegyű elvert példányok (38 db.).
11. *II. Ulászló* C. N. H. II. 255 L. sz. *aranyforintja*: a) $\mathfrak{R}$ —L jegyű (1 db.), b) a 15. sz. ábrának megfelelő jegyű (1 db.).
12. *II. Ulászló* C. N. H. II. 260 B. sz. *aranyforintja* K—G jegygyel (1 db.).
13. *II. Ulászló* C. N. H. II. 272 A. sz. *denára*: a) K—H jegygyel (91 db.), b) K— $\mathfrak{R}$ jegygyel (145 db.).
14. *II. Ulászló* C. N. H. II. 272 B. sz. *denára*: a) K—H jegygyel (76 db.), b) K— $\mathfrak{R}$ jegygyel (494 db.), c) K— jegygyel (9 db.), d) $\mathfrak{R}$ — $\mathfrak{A}$ jegygyel (10 db.).
15. *II. Ulászló* C. N. H. II. 272 C. sz. *denára*: a) K—H jegygyel (30 db.), b) K— $\mathfrak{R}$ jegygyel (15 db.).
16. *II. Ulászló* C. N. H. II. 273. sz., a 3. sz. ábrának megfelelő jegyű *denára* (12 db.).
17. *II. Ulászló* C. N. H. II. 274. sz. K— $\mathfrak{R}$ jegyű *denára* (13 db.).
18. *II. Ulászló* C. N. H. II. 276. sz. *denára*: a) a 3. sz. ábrán ábrázolt jegygyel (64 db.), b) K— $\mathfrak{R}$ jegygyel (1 db.), c) a 16. sz. ábrán látható jegygyel (26 db.), d) a 17. sz. ábrának megfelelő jegygyel (101 db.), e) a 18. sz. ábrán ábrázolt jegygyel (2 db.), f) a 19. sz. ábrának megfelelő jegygyel (138 db.).
19. *II. Ulászló* C. N. H. II. 277. sz. *denára*: a) jegy nélkül, 1503-ból (1 db.), b) K—H jegygyel 1503-ból (27 db.), 1508-ból (110 db.), 1505-ből (134 db.), 1506-ból (193 db.), 1507-ből (144 db.), 1508-ból (76 db.), 1511-ből (5 db.), c) K— $\mathfrak{R}$ jegygyel 1503-ból (4 db.), 1508-ból (2 db.), 1505-ből (1 db.), d) M—M jegygyel 1508-ból (3 db.), 1510-ből (2 db.), 158 hibás évszámmal (1 db.).

20. II. Ulászló C. N. H. II. 278 A. sz. *denára*: *a*) jegy nélkül 1506-ból (1 db.), *b*) K—G jeggyel 1508-ból (21 db.), 1509-ből (106 db.), 1510-ből (176 db.), 1511-ből (135 db.), 1512-ből (125 db.), 1513-ből (137 db.), 1514-ből (99 db.), 1515-ből (120 db.), 1516-ból (51 db.), 1501, 150 és 151 hibás évszámokkal (3 db.), *c*) R—A jeggyel 1512-ből (2 db.), *d*) R—E jeggyel 1512-ből (1 db.), *e*) különböző jegű és típusú egykorú hamisítványok (10 db.).

21. II. Lajos C. N. H. II. 294. sz. *aranyforintja*: *a*) K—B jeggyel 1526-ból (1 db.), *b*) K—G jeggyel 1519-ből (1 db.).

22. II. Lajos C. N. H. II. 306 A. sz. *denára*: *a*) a 20. sz. ábrának megfelelő jeggyel 1526-ból (37 db.), *b*) B—A jeggyel 1526-ból (4 db.), *c*) $\overset{B-A}{A}$ jeggyel 1526-ból (19 db.), *d*) a 21. sz. ábrán látható jeggyel 1526-ból (40 db.), *e*) a 22. sz. ábrán ábrázolt jeggyel 1526-ból (21 db.), *f*) K—A jeggyel 1520-ból (187 db.), 1521-ből (112 db.), 1526-ból (206 db.), 1527-ből (6 db.), *g*) K—B jeggyel 1521-ből (1 db.), 1525-ből (124 db.), 1526-ból (251 db.), 152 hibás évszámmal (1 db.), *h*) a 23. sz. ábrának megfelelő jeggyel 1525-ből (34 db.), 1526-ból (216 db.), *i*) K—G jeggyel 1516-ból (67 db.), 1517-ből (161 db.), 1519-ből (183 db.), 1520-ból (19 db.), *j*) K—H jeggyel 1515-ből (1 db.), 1525-ből (2 db.), 1526-ból (1 db.), *k*) K—T jeggyel 1527-ből (1 db.), *l*) L—K jeggyel 1527-ből (99 db.), *m*) L—V jeggyel 1526-ból (15 db.), *n*) a 24. sz. ábrának megfelelő jeggyel 1526-ból (4 db.), *o*) N—A jeggyel 1526-ból (18 db.), *p*) N—G jeggyel 1526-ból (3 db.), *q*) $\overset{N-G}{D}$ jeggyel 1525-ből (3 db.), 1526-ból (2 db.), *r*) a 20. sz. ábrán látható jeggyel, de a felső két betű így helyeződik el: V—A, 1526-ból (2 db.), *s*) a Madonna alatt B • A jeggyel 1526-ból (1 db.), *t*) elvert példány (2 db.), *u*) egykorú hamisítvány (3 db.).

23. II. Lajos C. N. H. II. 307. sz. *denára* 1526-ból (5 db.).

24. II. Ulászló C. N. H. II. 281. sz. *obulusa* K—R jeggyel (1 db.).

25. II. Lajos C. N. H. II. 314. sz. *obulusa*: *a*) K—G jeggyel (2 db.) *b*) K—H jeggyel (1 db.).

26. Zápolya János C. N. H. II. 322. sz., a 25. sz. ábrának megfelelő jegű *aranyforintja* 1533-ból (1 db.).

27. Zápolya János C. N. H. II. 331 A. sz. *denára*: *a*) H—M jeggyel évszám nélkül (2 db.), *b*) H—M jeggyel 1527-ből (1 db.), *c*) a 26. sz. ábrán ábrázolt jeggyel 1527-ből (1 db.), *d*) E—T jeggyel 1527-ből (1 db.), *e*) K—T jeggyel 1527-ből (4 db.).

28. I. Ferdinánd K—B jegű *denára* 1528-ból (7 db.), 1529-ből (3 db.), 1530-ból (1 db.), 1531-ből (2 db.), 1532-ből (2 db.), 1533-ból (2 db.), 1534-ből (2 db.), 1535-ből (2 db.).

29. I. Ferdinánd K—B jegű *denára* 1529-ből (1 db.).

30. II. Ulászló *cseh* egy lapú *fillére* évszám nélkül (4 db.).

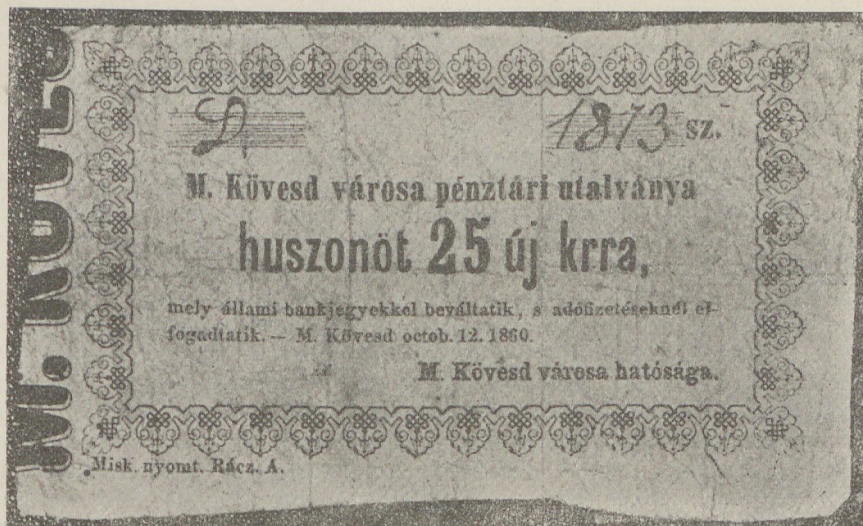
31. *Antonius aquileiai* patriárka (1402—1412) *denára* (2 db.).

32. *Ludovicus aquileiai* patriárka (1412—1439) *denára* (12 db.).

Amint e felsorolásból látszik, a lelet legutolsó évbéli darabja I. Ferdinánd 1535-ből való *denára*. Mátyás, II. Ulászló és II. Lajos itt megjelölt *denárfajainak* igen gazdag bélyegváltozatait nyújtotta a szerencsi lelet.

Dr. Harsányi Pál.

Mezőkövesd város 1860-iki pénztári utalványa.

Miskolcz város 1860-iki szükségpapírpénzeinek (Num. Közlöny 1909. 108—109. és 135—137) részletesebb rendezésekor és átvizsgálásakor, a városi levéltárban őrzött, közel harmincezer darabnyi bankótömegben, a rózsaszínű papirosra nyomtatott 10 krajcáros miskolczi papírpénzek között találtam ezt az idáig csak egy példányban ismeretes mezőkövesdi 25-krajcáros papírpénzt. Formája, nyomása — a város nevén kívül — teljesen ugyanaz, mint a miskolczi 1860-iki 25-krajcárosé (N. K. 1909. 109. lapon levő kép) csak-hogy míg a miskolczi 25-krajcárosok fehér színű papirosra, ez rózsaszínűre van nyomtatva. Ugyanolyan színű papirosra nyomtatták, mint a miskolczi 10-krajcárosokat.

A 11 cm. hosszú, $6\frac{1}{2}$ cm. magas, egyszerű, víznyomás nélküli, halványrózsaszínű papirosra egy 40 palmettászerű díszítésből alkotott keretben a felső bal- és jobboldali sarokban egy-egy 11—11 vízszintes vékony vonalból álló hálózat van a series és sor-számok számára. A jobboldali hálózatnál a vonalak után SZ. (szám) van nyomtatva. Ennél a példánynál a series helyén fekete tintával beírt D. és a szám helyén 1873. A bankó felirata öt sorban ez: M. KÖVESD VÁROSA PÉNZTÁRI UTALVÁNYA | HUSZONÖT 25 ÚJ KRRA, | MELY ÁLLAMI BANKJEGYKKEL BEVÁLTATIK, S ADÓFIZETÉSEKNÉL EL- | FOGADTATIK. — M. KÖVESD octob. 12. 1860. | M. KÖVESD VÁROSA HATÓSÁGA. |

A keretdiszen kívül alul a balsarokban, apró betűkkel: *Misk. nyomt. Rácz. A.*

A baloldali részen az utalványlapokat szétválasztó, alulról fölfelé függélyes irányban haladó és vastag betűkkel nyomott feliratból M. KÖVES(D) (város pénztári utalványa) betűkből csak az első hat betű alsó felerésze van meg. Lebélyegzés egyik oldalon sincsen.

Többszörösen kutattam úgy Borsod vármegye levéltárában, mint Mezőkövesden a városi irattárban, de sehol egy adatot erre vonatkozólag nem találtam, aminek magyarázata könnyen megadható, mert a szabadságharc után az alkotmányos élet bekövetkeztéig terjedő idők emlékei természetesen nemhogy nem részesültek semmi figyelemben és gondoskodásban, sőt legtöbb esetben megsemmisítettek.

Mezőkövesden már nem emlékeznek erre a szükségpénzre, mely, mint Miskolczon is, legfeljebb két hétig lehetett csak forgalomban. A váltópénz hiánya miatt bocsátották ki ezt is, mint a miskolczit, egrit, dobsinait stb., s amint aprópénzről a megyei hatóság gondoskodott, ezeket bevonták.

Az a körülmény, hogy egyetlenegy példányban ismerjük, s hogy sehol semmi hitelesítő adat fel nem található, önként két kérdést vethet fel: az egyik az, hogy nem utólagos hamisítvánnyal van-e dolgunk, s a másik az, hogy nem csak próbanyomás volt-e? Az elsőt megcáfolhatom azzal, hogy egy jóformán érintetlen miskolczi bankótömegből szedtem ki, melynek egyes részeiben gyűjtők keresgettek ugyan, de ezt a részt nem bolygatták meg s így a kövesdi utalványt sem vehették észre; különben is a papír, a nyomás olyan tökéletesen egyezik a miskolcziakkal, — hiszen egy nyomda készítette, ugyanazzal a betűkkel, ugyanarra a papírra —, hogy utánzatról nem lehet szó. Formuláréra sem gondolhatunk, mert a bankón — attól eltekintve, hogy használt példány — series és sorszám van és valamikor ívszámra nyomhatták (mint a miskolcziakat 16-ot egy íven), mert az utalványokat szétválasztó felirat is megvan.

Az 1860. év végén a váltópénz általános hiánya bizonyosan Mezőkövesdet is — Borsod vármegyének Miskolcz th. város után a legnagyobb és legnépesebb városát, a sajátos népművészetéről ma már annyira ismert matyó nép hazáját — érinthette s a cs. és kir. megyei hatóság, úgy látszik, Mezőkövesdnek is engedélyt adott szükségpapírpénzek kibocsátására. Ezekből, sajnos, ma már csak ez az egy maradt meg, egy — úgy látszik — szerencsés véletlen folytán: valószínűleg Miskolcz város egyik lakójához is került egy ilyen kövesdi bankó s ő — a miskolczi bankók sürgős bevonását közlő 1860 október 26-iki hirdetmény után — elnézésből ezt is hozzátehetette a hasonló színű (de 10-krajcáros!) miskolczi pénzekhez. Így váltotta vissza ezt is a város és így maradhatott meg ez az egy az utókornak. A többi megsemmisíthették, mert sem Kövesden, sem a megyei levéltárban nem találhatók.

A bemutatott pénztári utalvány a Borsod-Miskolczi Múzeum éremtárában van.

Leszih Andor.

Háborús emlékek.

V.

(Az I—IV. sorozat a Numizmatikai Közlöny XIII. k. 4. és XIV. k. 1—3. füzetében jelent meg.)

A harcok tüze tovább lobog, lángja nemrég belékapott addig érintetlen vidékek és országok mezőibe és mint óriási prairie-égés terjedt tovább, tovább a zsarátnoka. — A kis-plasztika a nagy történelmi folyamat egészét fölvaltja a háború napi eseményeinek aprópénzére és ezeknek emlékére alkotja meg műveit.

Ellenfeleink országaiban is számos hadi vonatkozású, részben művészi becsű emlék-érem létesült, de elszigeteltségünkben ezekről kevés tudomást szerezhettünk eddig. Németországban megalakult a „Freunde der deutschen Schaumünze“ nevű egyesület, mely célul tűzte maga elé a háború minden kimagasló szereplőjének és eseményének érmeiben való — köztük nagy bronzöntvényekben is — megörökítését. Goetznak szokatlan stílu gúny-érmei, az éremkészítő cégek: Mayer, Lauer gyártmányai, Rube Rudolfnak már majdnem százra szaporodott apró ezüst Siegespfennigjei, a Ball-cég által kiadott érme stb. elárasztják a piacot. Svájcban Huguenin gyártott részben igen tetszetős érmeiből álló sorozatot. A szomszédos Ausztriában a hadsegélyző-hivatal érmei, Stiassny, Gurschner, Weinberger, Hartig, Scholz stb. érmei s a különböző zománcos és egyéb jelvények ezrei foglalkoztatják a közönséget. Nálunk a nagymértékben behozott külföldi árú tölti meg a kirakatokat, mellettük csendesen meghúzódik az a néhány itthoni, hazai, részben művészi értékkel bíró, de köztük több a nagyközönség elé, még szokatlan újstílu köntösben lévő hadiérem, amelyeknek sorozatát folytatatos közleményekben ismerteti olvasóival a Num. Közlöny. Itt nyújtjuk immár az ötödik sorozatot folytatott folyószámozással és önkénytelenül elénk túl a kérdés: hányadik számot kapja majd ebben a sorozatban a diadalmas és dicsőséges béke magyar érme!

105. Királyunk mellképe balfelé, hajadonfővel, katonai formaruhában, az aranygyapjas-rend jelvényével. Kétoldalt egy-egy koszorúszerűen felnyuló babérgaly.

Hátlap: Két vízszintes vonal közt nagy számjegyekkel 1915, alább: 3—4. OKTOBER ez alatt díszítmény és lent ívesen: BUDAPEST Sima szegély.

Fönn az érem testéből kivágott, körszelvényalakú nyílás, szalag részére, fül helyett. Ovális öntött érem. Felülete homályos.

a) Arany. Súly 59.10 gr. — 51 mm. magas, 33 mm. széles. — Ujhely K. gyűjt.

b) Ezüst. 3 mm. vastag. — NM.

A fönti ezüstérmékből a Wirth János és fia budapesti ékszerész-cég mindössze 84 ezüstpéldányt készített gróf Marenzi Ferenc tervezete és megrendelése alapján a cs. és k. hadtestparancsnokság részére a budapesti ügetőverseny-pályán 1915 október 3. és 4-ikén tartott jótékony célú katonai mérkőzések díjait.

Az aranypéldányokból eddig kettőt készített a cég.

106. Előlapja azonos a 105. sz. érem előlapjával.

Hátlapján a magyar birodalmi címer az 1915. évi címer-rendeletnek megfelelő beosztással, t. i. Dalmácia, Szlavonia, Horvátország és Erdély címerei, lenn a beékelt bosnyák és flumei címerekkel s ezekre szív pajzsul ráhelyezve a hasított pajzsú magyar országcímer. A pajzsot a sz. korona tetézi. A mezőt fénysugarak töltik be. Lenn legenda-szalag 1914—1916 Sima szegély.

Ovális érem, fül helyett — alakú nyílással.

a) Ezüst. 51 mm. magas és 33 mm. széles. — NM.

b) Bronz. — NM.

A Wirth János és fia cég kiadványa.

107. Erzsébet királyné mellképe balfelé, kivágott ruhában, két hosszú sor gyönggyel a nyakán. A mezőben, kétoldalt a magyar sz. korona és az osztrák császári (ú. n. házi) korona. Ezek alatt, vízszintes sorokban, baloldalt: ELISABETHA · | CONCILIA · | NOBIS · | jobboldalt pedig: VICTORIAM | · PACEM : | QUE |

Hátlapján bogyós olajgalyat vivő galamb repül balfelé. Lenn: 1915 évszám.

Mindkét lapon keskeny, sima, bevágásokkal tagozott szegély.

Külső peremén háromlevelű lóherlevél alakú ponc-jelzés van. (Ára 4 korona.)

Ezüstölt sárgás fém 40 mm — NM.

108. Mellkép jobbfelé katonai formaruhában, az aranygyapjas-rend jelvényével és széles rendjelszalaggal, hajadonfővel. Körülötte: I. FERENCZ JÓZSEF Sima szegély.

Hátlap: A hasítottpajzsú, koronás magyar országcímer két rozetta között. Kalászszerű díszítményes szegély és ezenkívül sima szegély is (azonos az alábbi 108. sz. érem hátlapjával).

Külső peremén beponcolva: IMIT BRONCE

Bebronzolt szürkefém. 34 mm. — NM.

109. Három uralkodó mellképe jobbfelé. Körülöttük: • WILHELM • FRANZ JOSEPH I. • MOHAMMED V. Lenn m. & w. st. gyári jegy. Sima szegély.

Hátlap: Mellkép szemben. Körülötte: GRÓF TISZA ISTVÁN MAGYAR KIR. MINISZTERELNÖK Lenn balra m. & w. st. gyárjegy. A jobb mezőben 1915 évszám. Gyöngyös és sima szegély (azonos az alábbi 108. sz. érem előlapjával).

Külső peremén beponcolva: IMIT BRONCE

Bebronzolt szürkefém. 34 mm. — NM.

110. Mellkép szemben. Körül: GRÓF TISZA ISTVÁN MAGYAR KIR. MINISZTERELNÖK A jobb mezőben: 1915. Lenn balra m. & w. st. gyárjegy. Gyöngyös és sima szegély (azonos a fönti 107. sz. érem hátlapjával).

Hátlap: A hasítottpajzsú koronás magyar országcímer 2 rozetta közt. Kalászszerű díszítményes és sima szegély.

Külső peremén beponcolva: IMIT BRONCE

Bebronzolt szürkefém. 34 mm. NM.

111. Előlapja azonos az előbbi (110. sz.) érem előlapjával.
Hátlapján két szalagsokorral összekötött babérfüzérből alkotott nyílt koszorúban:
NAGY IDŐK! (így) | NAGY | EMBEREK! Sima szegély.

(Külső peremén nincsen ponc.)

Bronz (?) (vagy bebronzolt szürkefém), 33 mm. — 3 mm. vastag. — Jeszenszky Alajos gyűjteményében.

112. Előlapja azonos az előbbi (110—111. sz.) érmek előlapjával.

Hátlapján két függélyes leveles galy közt: + | DIE EINIGKEIT | MACHT STARK |
UND TRIFFT DEN | FEIND INS MARK + Kétoldalt, a galyakon kívül eső részen:
19 14 évszám. Gyöngyös és sima szegély.

Külső peremén beponcolva: IMIT BRONCE

Bebronzolt szürkefém. 33 $\frac{1}{2}$ mm. — Jeszenszky Alajos gyűjteményében.

113. Tisza István gróf mellképe szemben, szemüveggel, széles prémgallérú díszmagyarban. A felső jobb sarokban: TISZA, baloldalt, a mezőben: BERÁN | LAJOS A plakett felső szélén és oldalainak felső részén sima szegély.

Hátlap: Hadbavonuló székely baka kezét fogva búcsúzik feleségétől, aki kis gyermeket tart karján, mellette pedig fiúcska áll. A háttérben a marosvásárhelyi székház és más épületek az előttük elterülő térrel. Az alsó balsarokban BERÁN | LAJOS Sima szegély.

Négyszögletes vert plakett.

a) Vas. 120 mm. magas, 83 $\frac{1}{2}$ mm. széles. — NM.

b) Ólom. — Berán Lajos birtokában.

114. Ugyanolyan, mint az előbbi plakett, hanem kisebb.

a) Vas. 80 mm. magas, 56 mm. széles. — NM.

b) Ólom. — Berán Lajos birtokában.

115. Huszárok rohama balfelé. Alattuk porzik a talaj. Lenn, homorú betűkkel:
LŐCSEY F. Az erősen előreálló szegélyen, fönn; 1914 · A · VÖRÖS · ÖRDÖGÖK · 1915 ·

Hátlapja sima.

Kerek öntött plakett.

Bronz. 80 mm. — NM.

116. Huszárok rohama jobbfelé. Előttük egy orosz halva fekszik, egy másik pedig fut előlük.

Lenn, négyszögletes kartusban: **HUSZÁR ROHAM** | HUSAREN-ATTACKE
1914—1915 Kétoldalt, a kartus mellett egy-egy, homorú növénydiszszel betöltött sáv.
E fölött jobboldalt m. & w. sr. jegy. Fönn és kétoldalt sima szegély. Hátlapja sima. Négyszögletes vert plakett.

Bronz (?). 54 mm. magas és 67 $\frac{1}{2}$ mm. széles. — NM.

117. Honvédek rohama balfelé. Elül a zászlótartó halad, utána a többi; az előtérben jobboldalt egy leroskadó sebesültet támogat egyik bajtársa. Fönn és kétoldalt sima szegély. Lenn jobbra m. & w. sr. — Alább, a képbe beszögellő négyszögletes kartus e felirattal: **HONVÉD ROHAM** | HONVÉD-STURM 1914—1915 Kétoldalt vonalkeretben homorú kivitelű levéldíszes sáv.

Külső peremén, lenn, beponcolva: IMIT BRONCE

Egyoldalú négyszögletes vert plakett.

Bebronzolt szürkefém. 54 mm. magas és 67 mm. széles. — NM.

118. Kilenc magyar honvédből álló csoport szuronyt szegezve rohan jobbfelé, koszorúzott zászlóval. Fölöttük tárt szárnyú turulmadár lebeg, szemben, balfelé fordított fejjel. Baloldalt, lenn, homorú betűkkel: MURÁNYI

Hátlapja sima.

Rézszútosan levágott sarkú négyszögletes (tehát 8 szögletű) vert plakett.

Bronz, 34 $\frac{1}{2}$ mm. magas és 40 mm. széles — NM.

Fiume város hatósága díszes és művészi plakettet készíttetett Sturm bécsi ékszerésszel *Klasing Gusztáv* sorhajóhadnagynak, aki lelőtte a „Citta di Ferrara” olasz hadilégshajót, amely f. évi június 8-án hajnalban bombákat dobott Fiume városára. Ez a plakett úgylátszik a postán elkallódott. Ennek pótlására a városi hatóság egy fiumei művésszel készíttetett egy újabb, igen díszes és nagyértékű díszplakettet. Mindkét plakettre nézve az alábbi két hírlapi közleményre utalunk:

119. A *Magyarország* 1915. évi július 31-iki számában jelent meg az első plakettre vonatkozó alábbi közlemény:

Elveszett a „Citta di Ferrara” emlékplakettje. Fiuméból írják: Kellemetlen ügy foglalkoztatja a fiumei városi hatóságot. Mindjárt a „Citta di Ferrara” olasz légshajó fiumei látogatása után, hálából a légshajó elpusztításáért *Klasing* sorhajóhadnagy részére egy arannyal dúsan bevont ezüst emlékplakettet rendelt a város. A 28 cm. magas és 18 cm. széles emlékplaketról készült fénykép, amelyet *Corosac* podesztának már be is küldöttek, remeke volt az ötvösművészetnek. Fent a keret közepén arany babérkoszorú díszlett, az alsó keret közepén pedig a város címere az „Indeficiente” jelszóval volt domborúan rádolgozva. A plakett közepe kettős mezőre volt osztva. Felül látható volt a tenger felett repülő osztrák-magyar aeroplán és mellette a lángbaborult és zuhanó „Citta di Ferrara”. Az alsó mezőn volt Fiume város dedikációja, a hőstett dátumával. Ezt a valóban művészi tárgyat az ékszerész még július 6-án feladta Bécsben a fiumei tanács címére, de az ezentől nem érkezett Fiuméba. A posta már egy hét óta az egész bécs—fiumei vonalon kutat a csomag után, de eddig még semmi nyomra sem akadtak s most már alig van remény arra, hogy a plakett megkerül. Az értékes dísz tárgy elveszte nagy sajnálkozást kelt a fiumei városházán.

120. A második plaketről a *Budapesti Hírlap* 1915. évi október 19-iki számában megjelent alábbi közleményéből vettünk hírt:

A „Citta di Ferrara” elpusztulásának emlékplakettje. Fiuméból jelentik: Fiume város tanácsa még június közepén elhatározta, hogy értékes emlékplakettet készíttet *Klasing* Gusztáv sorhajóhadnagynak, az *L. 48.* haditengerészeti hidroplán pilótájának, aki június 8-án *Lussingrande* szigete közelében fölgyújtotta és megsemmisítette a fiumei bombázás után hazafelé menekülő *Citta di Ferrara* olasz kormányozható légshajót. A plakettet meg is rendelték egy bécsi cégnél, amely azt feladta a fiumei tanács címére. Az értékes műtárgy azonban a postán elkallódott. A város, hogy újabb kellemetlenség ne érje, az egyik fiumei ötvösnél új emléktárgyat készíttetett. A művésziesen vésett plakett maga fényezett, kovácsolt ezüstkeretbe foglalt, több ezer korona értékű vastag platinalemez, melynek felső fele színesen zománczott képben ábrázolja a „Citta di Ferrara” elpusztítását. A platinalemez alsó felébe a város olasznyelvű dedikációja van bevésve. Az ezüstkeret tetejét arany babérkoszorú díszíti, aljára pedig Fiume város arany címere van felerősítve.

121. Meredek oldalú, magas hármashalom, melynek oldalai lefelé futó homorú vonalakkal vannak rovátkolva. A középső halom oldalán vörös olajfestékkel bevont egyenlőszárú kereszt. Ugyanezen halomnak nyílt koronával tetéztet ormából kettős kereszt emelkedik, melynek igen hosszú keresztoszalai, úgyszintén függőleges szárai is az érem sima szegélyét érinti. A mezőben, kétoldalt, vízszintesen: 19 15 évszám.

Hátlap: Homorú betűkkel: HERCZ | GÉPGYÁR | MISKOLCZ (Az 1. és 3. sor ivesen, az érem szélét követi.) 6 mm. széles sima szegély.

Öntött érem. — Kun József szobrász műve.

a) Feketére viaszolt vas. 80 mm. — 13—15 mm. vastag. — Kopp Ármin gyűjt.

b) Bronzszínűre befuttatott vas. — c) Ólom. — Kopp Ármin gyűjteményében (Miskolcz).

Ezen érmeiket a miskolczi Vörös Kereszt-hét (1915 nov.) alkalmából az ottani Herczfőle gépgyár készítette és ajánlotta fel a jótékony célra.

Ezen éremre vonatkozó összes adataimat Leszih Andor úrtól kaptam.

122. Királyunk mellképe balfelé. katonai formaruhában mögötte a mezőben (a görög pénzék mellékjegyeihez hasonlóan alkalmazott) kis kétfejű sas jobbfelé.

Hátlap: Fenyőgaly végén, a kettéhajló leveleken, két égő gyertya (karácsonyfa-galy). Ezek fölött a mezőben 1915 évszám. Fönn, ívesen: KARÁCSONY · A · HARCTÉREN Lenn, kétoldalt, apró betűkkel K és G Fülezett érem.

Goetz Károly müncheni medaillőr műve.

a) Ezüst, 22 mm. — b) Ezüstölt sárgás fém. 23 mm. — NM.

123. Ugyanolyan, mint az előbbi érem, hanem nincs füle és az előlapon nincsen a kétfejű sas.

Ezüst, 22 mm. — NM.

124. Mellkép szemben, német katonai sisakkal. Kétoldalt, ívesen: PAUL VON HINDENBURG Hátlapja ugyanolyan, mint az előbbi éremé.

Fülezett érem. — Ezüstölt sárgafém. 28 mm. — NM.

(Mind a három fönti érem Goetz Károly medaillőrnél kapható, (ezüstműből darabonként 4 márkáért.) München, Isabellastrasse 26.

125. Középen három lombos fa egy csoportban. Előtte haránt húzódó lövészárkokban huszárok puskával. A fa mellett a tisztjük messzilátón kutatja az ellenséget. Baloldalt, a fák mögött állnak a lovaik, mellettük egy huszár. Lenn: HUGUENIN DEP

Hátlap: Fönn, ívesen: 1914—15 (homorúan). Lenn: robbanó bomba, fegyverek, ágyúcső, babérlevelek és zászlók. Lenn: HUGUENIN DEP és egy ponc.

Bronz. 50 mm. — NM. — Jeszenszky A. gyűjt.

126. **Nyersanyagok gyűjtőinek kitüntető érme.** Pontos leírás hiányában, a tervezett érem felől csak egy rövidke közleményre utalhatok, mely okt. 16-iki keltezéssel jelent meg a *Budapesti Hírlap* 1915 október 17-iki számának „Társadalom és háború”-rovatában. Eszerint a honvédelmi minisztérium hadsegítő hivatala felhívja a közönséget, hogy a hadsereg szükségleteinek fedezésére gyapjúkelméből készült régi ruhákat, gummi- és kaucsukhulladékokat gyűjtsön és adjon, amelyeket új kellékek gyártására használnak föl. Aztán így folytatja:

„A tanulóifjúság közül azokat, akik a gyűjtés körül érdemeket szereznek, a Hadsegítő Hivatal külön emlékéremmel tünteti ki.”

127. **Magyar ezresbankó.** A Budapesti Hírlap f. évi július 3-iki számában „Dunántúli” aláírással a következő közlés jelent meg „Levelek” címen: ... Azt hallom ugyanis, hogy a budapesti királyi ügyészség az oroszok magyarországi szereplésének egy érdekes emléktárgyát küldte meg az Osztrák és Magyar Bank budapesti középponti felügyelőségének. Ez az emléktárgy egy — *ezresbankó*. Színe eltérő a most forgalomban lévő bankók színétől, azaz világosszürkés. A bankó mindkét oldalán magyar szöveg van, mely azt mondja, hogy ez a bankó a magyar királyság önálló jegybankjának a kibocsátása. Dátum, sorszám, cégszerű aláírás nincs a bankjegyen, a mely valósággal önálló pénznek és nem megtévesztő utánzatnak akar látszani. Rajza rendkívül finom, szinte művészi, a bankógyártó technikának oly tökéletességét mutatja, hogy készítésével bizvást valami gyakorlott állami jegybankot lehetne meggyanúsítani...

128. Dombrovsky Lajos szobrász a hősi halált halt családtagok emlékének megörökítésére 25 és 16 mm. nagyságú domborműves ábrázolású fémplaketteket készített (Tolnay Világlapja, 1915 decz. 23. sz. 47. lap, képpel). Áruk 20 korona. Megrendelhetők a nevezett művésznél (Budapest, I., Uri-utca 22)

Pótlék. A 79. sz. éremből (Miskolcz thjf. város hadikórháza) újabban vert példányok:

c) Ólom. 26 mm. — Miskolczi múzeum.

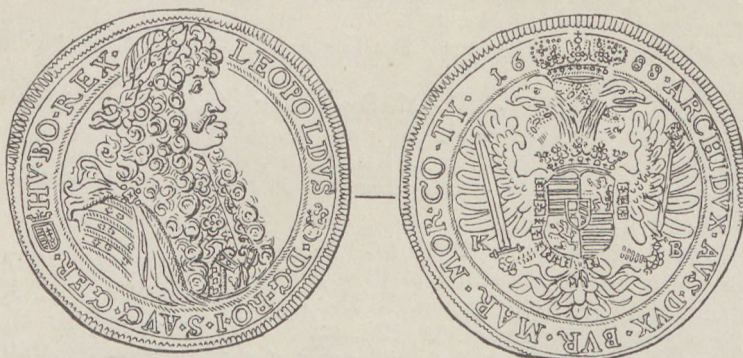
d) Ezüst. — Bodor Antal gyűjteményében (Miskolcz).

Az *Éremkedvelők egyesületének* tagjai 1915. évi tagsági illetményül Telcs Edének háborús tárgyú érmét fogják kapni. Az érem most készül.

Gohl Ödön.

Adatok a C. N. H. III. kötetéhez.

VI. közlemény.

I. Lípót (1657—1705).

128. Tallér. Kőrmöczbányai veret. Típusa V. közleményünk 116., 117. sz. mellé sorozandó. A 116. sz.-tól eltér a haj gyéresebb fodrozatában, a karvért és a váll díszében az előlapon, a címer felső részében s a kormánypálca végében a hátlapon. Nem nagyok ezen különbségek, de szóval leírni mégsem lehet pontosan őket. Éppen azért a C. N. H. III. kötetének adatgyűjtésénél azon elv szerint akarunk eljárni, hogy a szóval világosan ki nem fejezhető különbségeket megrajzoltatjuk. A 117. sz.-tól is különbözik a karvért és a váll díszében az előlapon s a címer alakjában, a rajta és a sas feje fölött levő koronában, valamint a verdejegy betűinek elhelyezésében a hátlapon.

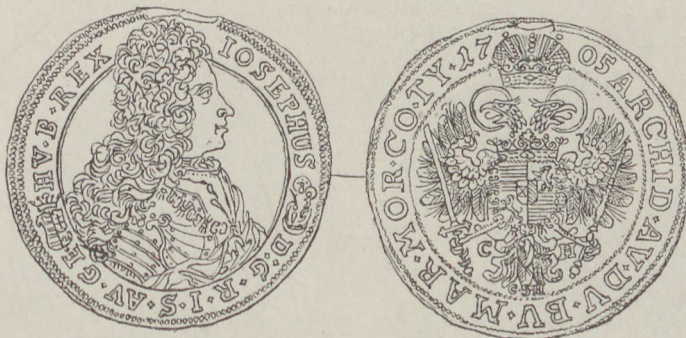
Előlap: LEOPOLDVS (Madonna) · D · G · RO · I · S · AVG · GER · (címer) HV · BO · REX ·

Hátlap: ARCHIDVX · AVS · DVX · BVR · MAR · MOR · CO · TY · 16 — 88 ·

A kardon és a kormánypalcán kívül K—B jegy.

M. N. M. Ezüst. 45—46 mm. 27·70 gr.

(Ugyanennek a bélyegnek több évszámbeli verete nincs is a m. n. múzeumban. Az előző év veretein a király feje hosszú sima hajú, a későbbi éveken pedig vagy az előlap, vagy a hátlap, vagy mind a kettő különböző.)

I. József (1705—1711).

129. Tallér. Pozsonyi veret. Schoenv., Széch., Wesz.-ben nincs. Típusa: hosszú göndör hajú mellkép vértben. A kar végződésénél „Seidlitz” véső neve. (Lásd ezt L. Forrer, Biogr. Dict. V. köt. 467. 1. és J. Newald, Beitrag zur Gesch. d. öst. Münzwesens in ersten Viertel des XVIII. Jh. 16. 1. Johann Georg Seidlitz vezetéknevét az 1705-ös

pozsonyi veretű magyar tallérokön egészen kiírja. Az 1706, 1707, 1708-as vereteken, mint alább látjuk majd, I. G. S. jelzést használ.) Kétfejű sas fölött korona, a sas mellén koronás címer aranygyapjával övezve, a sas lábai alatt C—H jegy (Pozsony), farka alatt pedig C·S·H (Christoph Sigmund Hunger).

a) Előlap: IOSEPHUS (Madonna) D : G · R · I · S · AV · GE · (címer) HV · B · REX (A kar alatt *Seidlitz*).

Hátlap: ARCHID · AV · DV · BV · MAR · MOR · CO · TY · 17 — 05 A sas lábai alatt C—H, a farka alatt C · S · H jegy.

M. N. M. Ezüst. 43 mm. 28·80 gr.

b) Mindkét oldalon u. a. mint a 129. a) sz. a., de a hátlapon az évszám utolsó jegyét, az 5-öt átvették 6-nak a verőtőn.

M. N. M. Ezüst. 42—43 mm. 28·65 gr.

130. *Tallér*. Ábra nélkül is fölemlítem itt a pozsonyi tallérveretek 1707-es és 1708-as évszámának azt a típusát, amelyet Széch. XLIX. t. 14. sz. és Wesz. C. XX. t. 3. sz. a. közöl, mindegyik 1708-as évszámmal. A 129. sz. ábrától ez abban tér el, hogy az előlapon a kar alatt I · G · S betű jelzi a véső nevét s a mellvértén az aranygyapjú láncá alatt virágos díszítés van. A hátlapon pedig a kétfejű sas felett levő korona más alakú s a sas mellén levő koronás csak magyar címer ovális paizsban van s ennek a közepét egyszerű osztrák pólya tölti ki. (V. ö. 131. sz. alattival.) A hátlap vésőjének neve C·S·H (Christoph Sigmund Hunger) a sas farka alatt a köriratban helyeződik el.

a) Előlap: IOSEPHUS (Madonna) D : G · R · I · S · AV · GE · (címer) HV · B · REX (A kar alatt I · G · S · jegy).

Hátlap: ARCHID · AV · DV · BV (C · S · H) MAR · MOR · CO · TY · 17 — 06 (A sas lábai alatt C—H jegy).

M. N. M. Ezüst. 42·5—43 mm. 28·15 gr.

b) IOSEPHUS (Madonna) D : G · R · I · S · AV · GE · (címer) HV · B · REX (A kar alatt I · G · S · jegy).

Hátlap: ARCHID · AV · DV · BV (C · S · H) MAR · MOR · CO · TY · 17 — 07 A sas lábai alatt C—H jegy.

M. N. M. Ezüst. 43—43·5 mm. 28·55 gr.

c) U. az mint a 130. b) sz. a., azzal a különbséggel, hogy a verőtőn az évszám utolsó jegyéből, a 7-ből 8-at vettek és a C · S · H jegyben a C utáni pont aránytalanul nagy, amiért is Széch. I. köt. 275. l. levő szöveg O-nak mondja e pontot s ezt írja róla: „Siglae C. H. et infra: COS. H. sub clausula“.

M. N. M. Ezüst. 43—44 mm. 28·48 gr.

131. *Tallér*. Pozsonyi veret. Schoenv., Széch., Wesz.-ben nincs. Típusa u. a. mint a 130. sz. a., azzal a különbséggel, hogy a hátlapon a sas farka alatt P—W (Paul Wedródi vagy Wödrödi) jegy van,

a) Előlap: IOSEPHUS (Madonna) D : G · R · I · S · AV · GE · (címer) HV · B · REX (A kar alatt I · G · S ·).

Hátlap: ARCHID · AV · DV · BV (P : — W) MAR · MOR · CO · TY · 17 — 10 ·

A sas lábai alatt C—H jegy.

M. N. M. Ezüst. 43—44 mm. 28·56 gr.

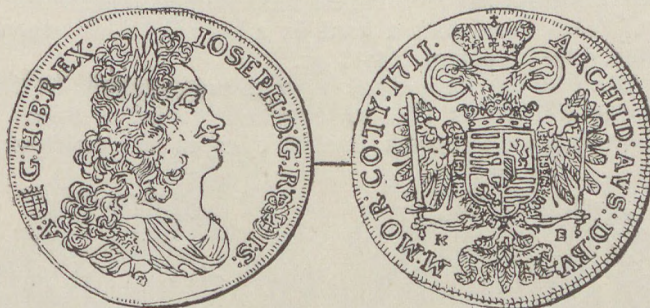
b) Típusa mint a 131. a) sz. a., de az előlapon hiányzik a véső jegye és a hátlapon a P W (Paul Wedrődi vagy Wödrődi) jegy között nincs választó. Az évszám 1711.

Előlap: IOSEPHUS (Madonna) D : G · R · I · S · AV · GE · (címer) HV · B · REX

Hátlap: ARCHID · AV · DV · BV (PW) MAR : MOR · CO · TY · 17 — 11 : A sas

lábai alatt C—H jegy.

M. N. M. Ezüst. 44—45 mm. 28·50 gr.

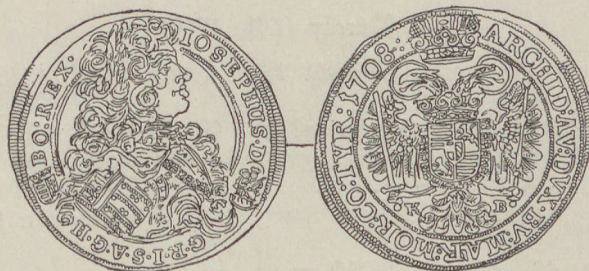

132. *Tallér*. Kőrmöczbányai veret. Előlapon hosszú göndörhajú mellkép köpenyben, hátlapon kétfejű sas, mellén aranygyapjával körülvett koronás magyar-cseh címer közepén az osztrák-burgundi címerrel. A sas lábai alatt K—B jegy. Schoenv., Széch., Wesz.-ben ez a tallértípus nincs meg.

Előlap: IOSEPH : D : G : R · (Madonna) I : S : — A · (címer) G : H : B : REX ·

Hátlap: ARCHID : AVS : D : BV : — M : MOR : CO : TY : 1711 · Csak ez az egy évszám van a m. n. múz. gyűjteményében.

M. N. M. Ezüst. 40 mm. 28·53 gr.

133. *Forint*. Kőrmöczbányai veret. Típusa közel áll ahhoz, melyet Széch. XLIX. t. 15. sz., Wesz. C. XX. t. 12. sz. a. közöl, de egyes részletekben mégis eltér tőle. Előlapon az arc sokkal darabosabb kidolgozású. A mindkét vállat beborító haj göndörületei igen erősek s nem olyan hullámosan lefelé omlók. A páncélos mellen az aranygyapjú lánc a jobb válltól lefelé irányul. A mellet sokkal kisebb mértékben fűdi be a köpeny. A kart fedő páncél alakja is teljesen elütő. A hátlapon is van pár kisebb eltérés.

a) Előlap: IOSEPHUS · D (Madonna) — G · R · I · S · A · G · H — (címer) BO : REX ·

Hátlap: ARCHID : AV : DVX · BV : MAR : MOR : CO : TYR : 1708 : A sas lábai alatt K—B jegy.

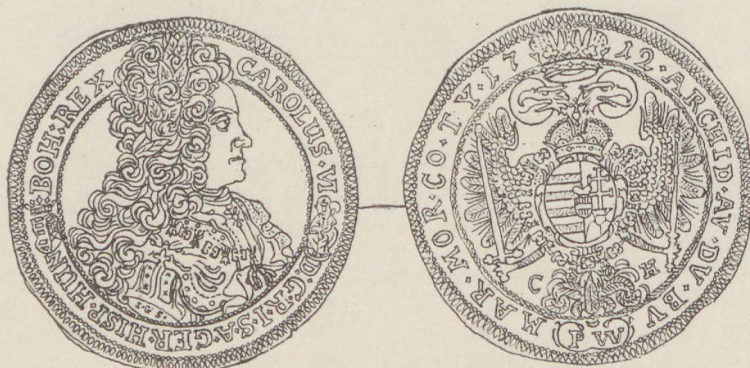
M. N. M. Ezüst. 35—38 mm. 14·02 gr.

Ebből a típusból még 2 db. 1709-ből származó veret van a m. n. múz. éremgyűjteményében. Ezek az itt ábrázolttól is eltérnek valami kissé. Még pedig abban, hogy az előlapon a körirat betűi sokkal nagyobbak, a vért díszítése a mell közepén az aranygyapjú lánc felé hajló három levél. A hátlapon a sas feletti korona középső tagozása sokkal keskenyebb s mindegyik tagozáson egy-egy kis gömb van.

b) Előlap: IOSEPHUS (Madonna) D : G : R : I : S : A : G : H — (címer) B : REX .
Hátlap: ARCHID : AV : DVX : BV : MAR : MOR : CO : TYR : 1709 . A sas lábai alatt K—B jegy, melynek betűi közül a K függélyes szára a kardmarkolat vége alatt kezdődik.
M. N. M. Ezüst. 36—36·5 mm. 14·35 gr.

c) Előlap: mint 133. b).
Hátlap: ARCHID : AV : DVX : BV : MAR : MOR : CO : TYR : 1709 (Az évszám után nincs pont. Ellenben a sas mellén levő címert fedő korona fölött a sas két nyaka között egy nagy pont van.) A sas lábai alatt a kard és a kormánypálca végén belül K—B jegy.
M. N. M. Ezüst. 36—36·5 mm. 14·46 gr.

(I. József körmőczy veretű forintjainak a m. n. múz. gyűjteményében levő még egy 1709-es darabja, továbbá 1710 és 1711-es évszámú veretei a Széch. és Wesz. feljebb idézett helyén közzétett típushoz tartoznak. Ezekről e helyen nem emlékezem meg bővebben.)

III. Károly (1711—1740).

134. Tallér. Pozsonyi veret. Típusát közli Széch. LIX. t. 81. sz. a. Schoenv., Wesz.-ben nincs.

a) Előlap: CAROLUS · VI (Madonna) D : G · R · I · S · A · GER · HISP · HUN (címer) BOH : REX (A kar alatt I · G · S · jegy, *Johann Georg Seidlitz*).

Hátlap: ARCHID · AV · DV · BV (PW) MAR · MOR · CO · TY · 17—12 · A sas lábai alatt C—H jegy, Pozsony (Camera Hungarica), a köriratban PW, *Paul Wedródi* (vagy *Wödrödi*).

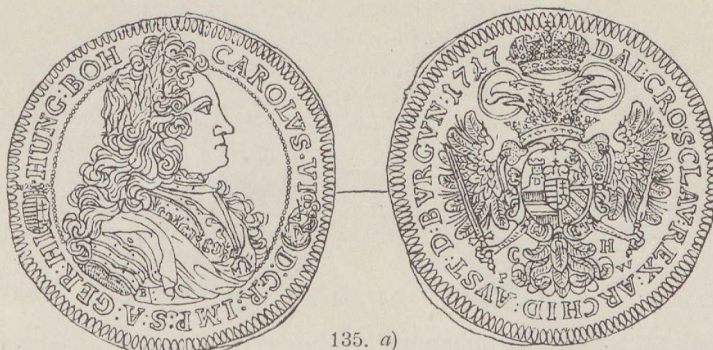
M. N. M. Ezüst. 46—47 mm. 28·50 gr.

b) U. a. mint a 133. a), de az évszám 17—15, melynek utolsó számjegy alatt 2-es látszik.
M. N. M. Ezüst. 46—47 mm. 28·65 gr.

135. Tallér. Pozsonyi veret. Típusát adja Wesz. C. XXIII. t. 9. sz. Schoenv., Széch.-ben nincs.

a) Előlap: CAROLVS · VI (Madonna) D : G : R : IMP : S : A : GER : HI (címer) HUNG : BOH A mellvértén a kar alsó vége mellett B jegy (*Georg Böckher*, *Stempel-Samml. I. k. 205. I. Schlickeysen 54. I. szerint Philipp Christoph Becker*).

Hátlap: DAL : CRO : SCLAV : REX : ARCHID : AVST : D : BVRGVN : 1717 A sas lábai alatt C—H (Pozsony) és ez alatt P—W (Paul Wedródi v. Wödrödi) jegy.
M. N. M. Ezüst. 44—45 mm. 28·30 gr.

135. a)

b) U. az mint a 135. a) sz. a., azon különbséggel, hogy a hátlap köriratának a végén 1718 az évszám, melynek utolsó számjegyét 7-ből javították át.
M. N. M. Ezüst. 44·5—46 mm. 28·57 gr. (lyukas példány).

136. Tallér. Kőrmöczbányai veret. Típusa Széch. LIX. t. 82. sz. (1723-as évszám-mal.) Schoenv., Wesz.-ben nincs.

a) Előlap: CAR · VI · D · G · R · I · S · (Madonna) A · G · — (címer) HI · HV · B · REX

Hátlap: ARCHID · AV · D · BV · — M · MOR · CO · TY · 1719 A sas lábai alatt K—B jegy.

Peremirata: CONTINET — ORBEM — CONSTANTER —

M. N. M. (Palásti lelet.) Ezüst. 40—41 mm. 29·20 gr.

b) U. az mint 136. a) sz. a., de 1722, 1723, 1724, 1725 (2 var.), 1726, 1727 (2 var.), 1728, 1729, 1730 (2 var.) évszámokkal. Ezen a sorozaton belül nem sok eltérés található a bélyegek között. Legfeljebb a köriratban van egy egy pontkülönbség, meg a hátlapon a címer feletti korona peremének a díszítésében van egyes évszámoknál változás.

M. N. M. Ezüst.

137. Tallér. Kőrmöczbányai veret. Típusa Schoenv. XIII. t. 317. sz. és v. ö. Széch. LIX. t. 83. sz. (1740-ből), Wesz. C. XXIII. t. 10. sz. (1734-ből).

a) Előlap: (Címer) CAR · VI · D · G · R · I · — S · A · G · HI · H · B · REX · (Madonna).

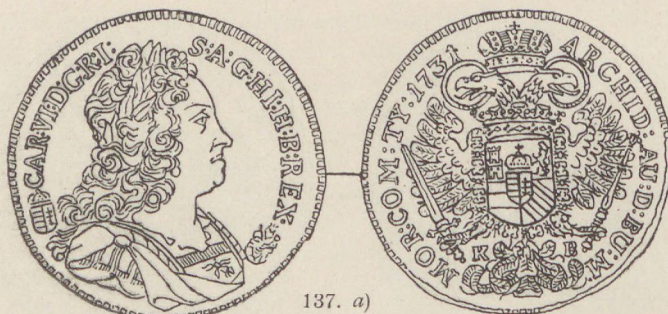
Hátlap: ARCHID · AU · D · BU · M · — MOR · COM · TY · 1731 A sas lábai alatt K—B jegy.

Peremirata: CONTINET — ORBEM — CONSTANTER —

M. N. M. Ezüst. 40—41 mm. 28·83 gr.

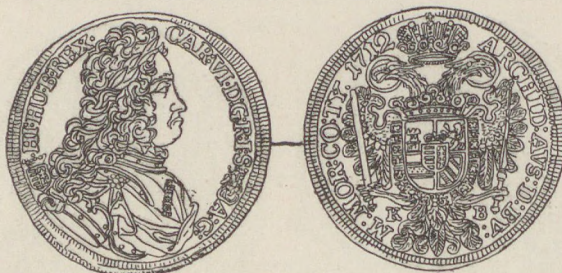
b) U. az mint a 137. a) sz. a., de 1732 (2 var.), 1733 (2 var.), 1734, 1735 (2 var.) évszámokkal.

M. N. M. Ezüst.

137. a)

c) A 137. a) sz. a. ábrától abban tér el, hogy az előlapon a mellkép (v. ö. Széch. és Wesz. 137. a) alatt idézett képeivel), a hátlapon a sas farkának a kidolgozása más. A körirat apró pontváltozatokkal ugyanaz. A m. n. múzeum gyűjt.-ben a következő évek veretei vannak meg: 1736 (3 var.), 1737 (2 var.), 1738 (2 var.), 1739 (2 var.), 1740 (3 var.).

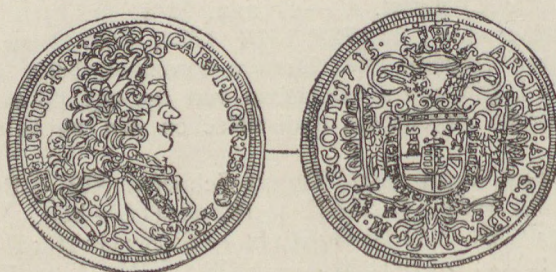
138. *Forint*. Kőrmöczbányai veret. Típusa: hosszú göndörhajú vértess mellkép. Az aranygyapjú lánc a mellen keresztül fekszik. Verőtöve finom véset. Schoenv., Széch., Wesz.-ben nincs.

Előlap: CAR: VI: D: G: R: I: S: (Madonna) A: G: — (címer) HI: HU: B: REX.

Hátlap: ARCHID: AVS: D: BV: — M: MOR: CO: TY: 1712 A sas lábai alatt K—B jegy.

M. N. M. Ezüst. 34 mm. 14.52 gr.

(Ebből a típusból még 1713-as, 1714-es évszámú veretek is vannak a m. n. múz. gyűjt.-ben. Mindegyik évbéli közt már durvább vésetű verőtővel készült is van.)

139. *Forint*. Kőrmöczbányai veret. Típusa Széch. LIX. t. 85. sz. Schoenv., Wesz.-ben nincs.

Előlap: CAR: VI: D: G: R: I: S: (Madonna) A: G: — (címer) HI: HU: B: REX.

Hátlap: ARCHID: AVS: D: BV: — M: MOR: CO: TY: 1715. A sas lábai alatt K—B jegy.

M. N. M. Ezüst. 34 mm. 14.42 gr.

140. *Forint*. Kőrmöczbányai veret. Típusa Wesz. C. XXIII. t. 11. sz. Schoenv., Széch.-ben nincs. (A karvét is, a mellvét is díszesebb, mint a 138., 139. sz. alattiaknál. Az utóbbin koronás kétfejű sas féloldala látszik.)

a) Előlap: CAR · VI · D · G · R · I · S · (Madonna) A · G · — (címer) HI · H · B · REX
Hátlap: · ARCHID · AUS · D · BU — M · MOR · CO · TY · 1715 · A sas lábai alatt

K—B jegy.

M. N. M. Ezüst. 33·5—34 mm. 14·48 gr.

b) Előlap: CAR · VI · D · G · R · I · S · (Madonna) A · G · — (címer) HI · H · B · REX
Hátlap: · ARCHID · AUS · D · BU : — M · MOR · CO · TY · 1716 · A sas lábai alatt

K—B jegy.

M. N. M. Ezüst. 34 mm. 14·49 gr.

c) Előlap: mint 140. b).

Hátlap: ARCHID · AVS · D · BV : — M · MOR · CO · TY · 1716 · (Az V betűk alakja más s a körirat kezdetén nincs pont.) A sas lábai alatt K—B jegy.

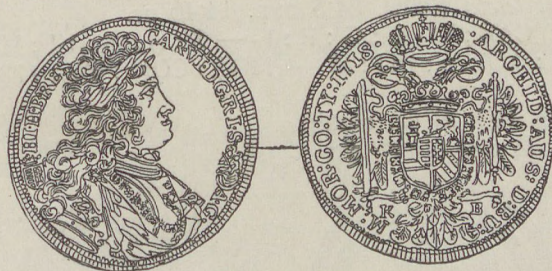
M. N. M. Ezüst. 34 mm. 14·45 gr.

d) Előlap: CAR · VI · D · G · R · I · S · (Madonna) A · G · — (címer) HI · H · B · REX ·
(A körirat végén pont!)

Hátlap: · ARCHID · AUS · D · BU : — M · MOR · CO · TY · 1717 · A sas lábai alatt

K—B jegy.

M. N. M. Ezüst. 33·5—34 mm. 14·63 gr.

e) Előlap: CAR · VI · D · G · R · I · S · (Madonna) A · G · — (címer) HI · H · B · REX
Hátlap: · ARCHID · AUS · D · BU : — M · MOR · CO · TY · 1718 · A sas lábai alatt

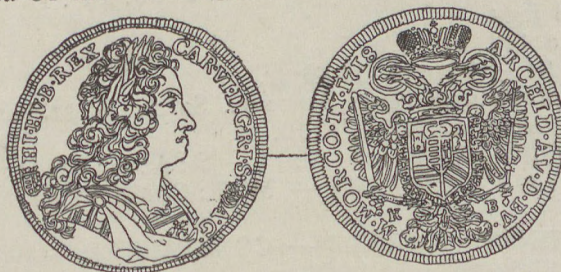
K—B jegy.

M. N. M. Ezüst. 34—34·5 mm. 14·20 gr.

f) Előlap: CAR · VI · D · G · R · I · S · (Madonna) A · G · — (címer) HI · H · B · REX ·
Hátlap: · ARCHID · AVS · D · BU : — M · MOR · CO · TY · 1718 · A sas lábai alatt

K—B jegy.

M. N. M. Ezüst. 34 mm. 14·35 gr.

141. *Forint*. Kőrmöczbányai veret. Schoenv., Széch., Wesz.-ben nincs. Mint tallért ismerteti ezt a bélyeget Széch. LIX. t. 82. sz. a.

Előlap: CAR · VI · D · G · R · I · S · (Madonna) A · G · — (címer) HI · HV · B · REX

Hátlap: ARCHID · AV · D · BV · — M · MOR · CO · TY · 1718 A sas lábai alatt
K—B jegy.

Peremirata: CONTINET — ORBEM — CONSTANTER —

M. N. M. Ezüst. 34·5—35 mm. 14·20 gr.

Ebből a típusból még 1719-es, 1720-as, 1722-es, 1723-as, 1725-ös és 1726-os veretek vannak a m. n. múzeum éremgyűjteményében.

142. *Forint*. Körmöczbányai veret. Típusa igen közel áll a 141. sz. a. közlőthez, de az előlapon a mellet beburkoló köpeny a kar vége alatt csavarodik át, a hátlapon pedig más a sas mellén levő címerpajzs és a rajta levő korona. — Schoenv., Széch., Wesz.-ben nincs. Mint tallér típusát lásd Schoenv. XIII. t. 317. sz. és az Adalékok 137. száma alatt.

a) Előlap: (Címer) CAR · VI · D · G · R · I · — S · A · G · HI · H · B · REX · (Madonna)

Hátlap: ARCHID · AU · D · BU · M · — MOR · COM · TY · 1732 A sas lábai alatt

K—B jegy.

Peremirata: CONTINET — ORBEM — CONSTANTER —

M. N. M. Ezüst. 34—34·5 mm. 14·31 gr.

b) Előlap: u. az, mint a 142. a) sz. a.

Hátlap: ARCHID · AU · D · BU · M · — MOR · COM · TY · 1733 A sas lábai alatt

K—B jegy.

Peremirata, mint a 142. a) sz. alattié.

M. N. M. (*Palásti lelet*). Ezüst. 34·5 mm. 14·40 gr.

c) Előlap: (Címer) CAR · VI · D · G · R · I · — S · A · G · HI · H · B · REX (Madonna)

Hátlap: ARCHID · AU · D · BU · M · — MOR · COM · TY · 1734 A sas lábai alatt

K—B jegy.

Peremirata, mint a 142. a) sz. alattié.

M. N. M. Ezüst. 34 mm. 14·39 gr.

d) Előlap: u. az, mint a 142. a) sz. a.

Hátlap: ARCHID · AU · D · BU · M · — MOR · COM · TY · 1735 (v. ö. 142. c) sz. a.).

A sas lábai alatt K—B jegy.

Peremirata, mint a 142. a) sz. a.

M. N. M. Ezüst. 34—34·5 mm. 14·36 gr.

143. *Forint*. Körmöczbányai veret. Schoenv., Széch., Wesz.-ben nincs. (Tallértípusa Széch. LIX. t. 83. sz., Wesz. C. XXIII. t. 10. sz.)

a) Előlap: (Címer) CAR · VI · D · G · R · I · — S · A · G · HI · H · B · REX · (Madonna)

Hátlap: ARCHID · AU · D · BU · M · — MOR · COM · TY · 1737 · A sas lábai alatt

K—B jegy.

Peremirata: CONTINET — ORBEM — CONSTANTER —

M. N. M. Ezüst. 35·5—36 mm. 14·26 gr.

b) Mindkét lapja azonos a 143. a) sz. a-val, csupán az évszáma 1738.

M. N. M. Ezüst. 35·5—36 mm. 14·34 gr.

Dr. Harsányi Pál.

K ü l ö n f é l é k.

A m. nemz. múzeum éremtárába a következő érdekes római pénzek kerültek:

1. Sex. Pompeius Magnus; Babelon 20. sz., hanem az előlapon a Janus-fej fölött NGM felirattal. — Bronz as.
2. Antonia; Cohen^I. 6. sz., hanem a hátlapon IMP nélkül. — Közébron.
3. Vespasianus nagybronz (3 db.); Cohen^I. 340. sz. (Coh.^{II}. 326. sz.), hanem av.: VESPAS és COS III.
4. Traianus Decius Coh.^I. 93. sz., hanem rev.: LIDERALITAS szal (így!).

Egy ismeretlen érem. Gyöngykörben, császári (?) korona alatt kétfejű sas, közepén a pólyás osztrák címerrel. Csőreiben 1—1 koszorút, karmai közt heresztbeálló kardot és félholdat tart. A szegélyen, körül: ☿ (?) VNA FERIT LVNAM VICTRIX FERT ALTERA PACEM | Gyöngysoros szegély.

Hátlap: Címer (arany szarufa s a mezőben •• három heraldikus rózsa). Sisakdísz: heraldikus rózsa két szárny között. Körül: keskeny vonalkör és gyöngysoros szegély.

Réz, átm. 31—31·5 mm. — 1 mm. vastag. — NM.

Ritka magyar aranypénz. A Mopatsblatt 381. száma közli a következő éremleírást: FERENCZ JÓZSEF I. K. — A. CS. ÉS. M. H. S. D. O. AP. KIR. A király álló alakja jobbfelé, koronával, palástban, kormánypálcával és országalmával. A szelvényben: К · В ·

Hátlap: A magyar korona országainak négyrészi címere, középen Magyarország címerével, a sz. korona alatt, fönn megszakított vonalkörben. A szegélyen: * MAGYAR KIRÁLYSÁG * | Lenn: 1870 |

Egy arany. 3·49 gr., 20·6 mm.

A közlemény szerzője (L. N.) próbaveretnek véli, amely Cubaschnak I. Ferenc József pénzéről írt munkájában sincs megemlítve. Egy budapesti ember adta el Bécsben.

Millenniumi plakett. A m. nemz. múzeum nemrég kapta ajándékol az alábbi kerek plakettet: Árpád pajzsraemeltetésének jelenete: Árpád pikkelyes sisakot visel, mellétűzőtt tollal. Kardot emel és fölfelé tekint. Négy vitéz emeli őt magasra, pajzson, egy ötödiknek öve és ruhája szintén látható közepén. A négy vitéz közül a baloldalon álló puzdrás vitéz a süvegét lengeti, a mellette állónak kerek, díszítményes pajzs függ a hátán, a következőnek hátán kürt lóg, a jobboldali pedig buzogányt tart balkezeiben. A talaj füves. Az érem mezeje göröngyös. Körül, homorú betűkkel: MILLENNIUMI · EMLÉK 1896 ÁRPÁD: (így) FEJEDELME (így) VÁLASZTÁSA 896 Sima szegély.

Hátlapján az előlap negatív, fordított mása. — Öntvény.

Nikelezett vas (?). Átm. 21 cm. — NM.

(A kép a NK. III. 69. l. 26. sz. millenniumi érmen látható képnek változata.)

Hibás nyomató papírpénzek. Nemrég bemutatták nekem a m. nemz. múzeumban az alábbi két papírpénzt:

1. Mostan forgalomban lévő magyar-osztrák tízkoronás bankjegy (Serie 2014, 041003 szám). A magyar szövegű oldalon: IZ KORONA (T nélkül) és alább: TČ ÉNYES (az Ö-nek jobboldala, az R és V hiányzanak).
2. Ugyanolyan tízkoronás bankjegy (Serie 1928, 093820 szám), melynek alsó bal-sarkában a papír tévesen van levágva és az alapnyomattól még egy alsóbb sorbeli 10-es s alább egy circa 2 mm. széles (vízszintes) zöld szegélydarab is látható.

Frígyes főhercegnek tábornagygyá való kineveztetése alkalmából az osztrák ezüst-kereszt-egylet tescheni ága Scholz Helén művész nő által készített, Schneidernél Bécsben redukált és a bécsi cs. és kir. főpénzverőhivatalban kivert nagy ezüst- és bronzérmeket adott ki, melyeknek előlapja a tábornagy kitünően sikerült arcképét viseli. A bronzpéldányok 5, az ezüstök 15 korona áron szerezhetők meg Teschenben, az egyesületnél.

Háborús vaspénz. Berlinből jött a híre, hogy Gand (Gent) belga város váltópénz hiányában vaspénzt kívánt veretni. F. év május havában szándékoztak forgalomba vetni állítólag $\frac{1}{2}$ millió darab 1 frankos és $\frac{1}{2}$ frankos, továbbá 250,000 kétfrankos vaspénzt, melyek előlapján a belga oroslán, hátlapján az értékjelzés lenne. — Nincs tudomásunk arról, hogy ezek a szükségpénzek kiverettek-e, vagy pedig csak a szándéknál maradtak a gandiak.

Újfajta tizfilléres váltópénzeink, amelyek a régiek 75% nikkeltartalmával szemben csak 10% arányban tartalmaznak nikkelt, a gyűjtők szemében háborús vereteknek tekinthetők s mint ilyeneket regisztráljuk itten.

Az orsz. magyar képzőművészeti társulatnak 1915/16. évi téli tárlatán a plakettek száma igen csekély volt. Imrey Lajos kiállította Szemere Árpád operaházi tag arcképes plakettjét; Liebner Olga úrhölgy arcképes plakettjét és egy Tibike nevű gyermekarcképet, Szamosi Soós Vilmosnak két művét láttuk, úgymint a „Hangok a mélyből“ hangzatos nevű ovális plakettet, mely hegedülő csontvázat ábrázol és „Don Quijote“ kerek plakettjét, lovas-alakkal. Végül Murányi Gyulától Dobai Székely festőművész és Csók István festőművész arcképes plakettjei voltak kiállítva.

G — n.

Múzeumok, gyűjtemények.

A miskolci múzeum 1915. évi gyarapodása mindössze 483 darab volt. A múzeum segélyei a háborús állapotok miatt legnagyobb részben elmaradván, csak apró vételekre és a duplumok elcserélésére szorítkozhatott. E gyarapodásból 1 darab görög, 1 barbár, 10 római, 82 magyar, 33 erdélyi, 255 külföldi pénz, 78 érem és bárca, 23 pedig papírpénz. Az ókoriakból felemlíték egy thasosi tetradrakmont s egy óhutai típusú kotinus ezüstpénzt, melynek lelhelyét nem sikerült kipuhatolni. A magyar pénzek között van több árpád-házi (C. N. H. 46., 65., 126., 153., 160, 173., 191., 229., 273.) és vegyesházi (21., 44., 68., 213/a, 217., 218., 366. réz zsetón) és sok habsburgházi egész és rész-tallér (31 darab); egy részük miskolci leletből. Az erdélyi pénzek közt van 6 tallér. Báthory Kristóf 1580-iki és Báthory Gábor 1611-iki egyoldalú tallérai, Bethlen Gábor 1628-iki C—C veretű féltallérosa stb. A sok külföldi között érdekesebb Sándor János Asen bolgár cár (1331—1365) ezüstpénze. Az emlékérmek csoportja különösen miskolci érmekkel (13 darab) és bárcákkal (7 darab) gyarapodott, köztük több olyan darabbal, mely a N. K. 1914. évi III. füzetében leírt miskolci érmek között még nem szerepel, így a 28. sz.-nak (Erzsébet királyné) egy változata, a miskolci hadikórház újabban kiadott érme, a Herzegépgyár vas plakettjai az 1914-ben tervbevett, de meg nem tartott miskolci vasúti altiszti népünnepre, ugyanezen gyár vas érme a miskolci vöröskereszt-hétre stb. A többi emlékérmekből felemlítem ezeket: kétféle selmeczi barátságérmet, Bethlen Gábor szép ezüst emlékérmét, III. Károly koronázási nagy ezüstérmét stb. A papírpénzek közt: 1848-iki újhelyi III-kros utalványt, az 1784., 1816. és 1849-iki bécsi és az 1849-iki Almásy-bankók nagy ívre nyomott formulárait, háborús papírpénzeket és külföldi bankókat. A bárcákból legértékesebb egy dognácskai bányabárca. Az idei gyarapodás számra nézve nem sok ugyan és olyan kimagasló dolgok nincsenek közte, mint a tavalyi gyarapodásban volt, de jóformán valamennyi hézagot pótló és igen kevés hányada kerül a duplumokhoz. Különösen a magyar tallérok s az erdélyi aprópénzek szépen egészítik ki sorozatainkat. Az elcserélt duplumokat leszámítva ma 8350 darabból áll az éremtár.

Leszih Andor.

A szegedi városi múzeum éremgyűjteménye az 1915. év folyamán 755 darabbal gyarapodott. Ebből állami letét 1 db., ajándék 9, vétel és csere 745 darab, 27 érmet a főfémjelző-hivataltól — különböző magyarországi leletekből — vásárolt a múzeum. —

Az alsótanyai átokházi kapitányságban Rózsa Pál földműves ásás közben bögrében talál egy II. Ferdinánd-korabeli osztrák tallért és 594 magyar ezüst denárt, összesen 355 gramm súlyban, amit 20 korona lelődíj ellenében a rendőrség útján beszolgáltatott. A hadsegélyző bizottság helyi vezetősége a nála önkéntes adományokból egybegyűlt réztárgyak közül kiválasztásra beküldte a különféle rézérmekeket. Ezekből 113 darabot tartott meg a múzeum és helyettük megfelelő súlyban, mult századbeli, fölös, leltárilag nem kezelt rézpénzeket adott. — Az éremtár állománya az 1915. év végén volt 185 arany, 4904 ezüst és 4710 egyéb anyagból álló tárgy.

Tömörkény István.

Irodalom.

Moritz Wormser: Coins and medals of Transylvania in New-York collections. (With historical notes. — American Journal of Numismatics and proceedings of the american numismatic society. 1914. Volume XLVIII., 147—188. lap, kilenc (XVI—XXIV.) fénynyomatú képes táblával.) — Erdélynek különálló, változatos és érdekes története, úgyszintén sok sajátosságot, máshol föl nem lelhető exotikus külsőségeket, elég numizmatikai szépséget és dús aranyosorozatokat felmutató érmészetének varázsa mindenkor nagy vonzóerőt gyakorolt úgy a gyűjtőkre, mint a kutatókra. Ebből magyarázható, hogy a francia Roschach után immár amerikai folyóirat hasábjain is találkozunk Erdély érmeiről szóló közleménnyel.

Szerző, bevezetésben, melyet az Erdély történetével kevésbé ismerős amerikai olvasóközönség szükségletéhez alkalmazott, elsősorban is kifejti, hogy Erdélynek sem története, sem érmészete nem eléggé ismeretese, pedig amaz a fejedelmek érdekes egyéni pályafutása, viszontagságai és olykor regényes története révén, utóbbi pedig változatossága, festőiessége, fejedelmi arcképcsarnokszerű mivolta, heraldikai gazdagsága és rajzbeli változatossága folytán kiválóan érdekes. Aztán Erdély latin, magyar és német nevét magyarázza, a Siebenbürgen névhez azt a változatot is csatolva, hogy „castles on the Cibin river”. A fejedelmek princeps „prince” címéhez azt a nyelvészeti magyarázatot csatolja, hogy „called locally Waiwoda”. Erdély címerét a három nemzetségtől származtatja, oly értelemben, hogy a csillag és félhold a székelyek, a hét vár a szászok, a sas a magyarok jelvénye. A pénzverésre nézve bámulatosnak találja, hogy az ország területéhez képest annyi pénzverdeje volt (ezek: Fogaras, Kolozsvár, Brassó, Szeben, Nagybánya, Gyulafehérvár, Kassa, Körmöczbánya, Segesvár és Besztercze). A verdejegyeket illetve a pénzverőhelyül szolgált városok címereit szélesen tárgyalja. Brassó címerénél fölemlíti azt a mondát, hogy egy menekülő magyar király egy fatörzsben rejtette el aranykoronáját s ahol ezt később meglelték, ott épült a város. Más változat: Burzenland annyi mint Wurzelland s innét a fagyökrér a címerben. Szeben címerében a két keresztezett kard a város alapításának legendájára vonatkozik, hogy t. i. ott épült, ahol a szász települők Herman gróffal az élükön II. Géza királynak két, keresztben a földbeszúrt kardra hűséget esküdtek, míg a háromszög a szászok régi jelvénye.

Ajánlja az erdélyi érmek gyűjtését, mert nem drágák és nem ritkák. Ugyancsak kurtán végez az erdélyi pénzek régibb gyűjteményeinek és a reájuk vonatkozó irodalomnak ismertetésével. A Horsky- és a Mentenuovo-féle gyűjtemények katalógusait és Schönweisner (így) Istvánnak 1807-ben Széchenyi grófnak a nemzeti Institute-ben levő gyűjteményéről kiadott leírását említi csak. A két utóbbit standard worknak jelenti ki. Resch könyvét, Roschach és Posta Béla munkáit úgy látszik hogy nem ismeri.

Érdekesebb lenne, de ismét túlságosan rövid (— még a gyűjtők keresztnéveit is mellőzi —) azon newyorki gyűjtemények felsorolása, amelyekből közleményének éremanyagát a tulajdonosaik szíves engedelmével merítette. Ezek: Beller, (Albert R.?) Frey, (Charles H.?) Imhof, Niklewicz, (David?) Oroskey, Vreeland és az American Numismatic Society, végül a szerző saját gyűjteménye.

Ezen bevezető rész után Erdély történetét vázolja, azon indokolással, hogy a száraz éremleírásokhoz a háttérrel kívánja megadni. Forrásai úgylátszik, mind németek, amint ez a Fráter Györgyről szóló irodalomra vonatkozó jegyzetéből kitűnik. Erdély történetét a római uralom bukásától II. Gézáig harmadfél sorban elintézi, azzal a kijelentéssel, hogy a magyar királyság történetével azonos. Zápolya Jánostól kezdve az érmek leírását belé-fűzi az illető fejedelem történetének vázlatába.

A leírt érmek sorozata 112 darbból áll és nagyrészüknél képét is megtaláljuk a mellékelt képes táblákon. Mindenesetre érdekes képét kapjuk e sorozatból annak, hogy mily mértékben jutottak át Amerikába és mennyire vannak képviselve az ottani gyűjteményekben, kivált az ottani num. társulat kiválóan gazdag és alapítványokból kitűnően dotált gyűjteményében a mi erdélyi pénzeink és emlékérmek. Itt természetesen csak rövid áttekintést nyújthatok róluk, a ritkább és jobb, illetve a Reschtől eltérő példányok említésével. — A sorozat Zápolya Jánosnak 1540. évi kolozsvári egyszerű aranyával (Mont. 7. sz.) kezdődik, mely az Imhof-gyűjteménynek alkotja részét. Szerző, Resch-sel ellentétben, azt állítja, hogy az egyszarvú, mely kis pajzsba foglalva, e mezőben látható, Zápolyának a címere. A „történeti háttér“ festésénél Buda helyett mindenütt Ofen-t ír, ami ismét csak német forrásra vall. — János Zsigmond és Izabella 1558. évi kolozsvári aranyánál (2. sz.) (Mont. 41. sz.) a magyar címet négy pólyával írja le. Báthory Istvánnak 1585-iki nagybányai tallérja (9. sz.) nem erdélyi, hanem lengyel pénz. — Báthory Kristóf 1577. évi szebeni aranya (10. sz.) Resch 8. sz.-hoz hasonló, de az évszám az előlap mezejében van, kétoldalt vízszintesen elhelyezve, hátulján pedig VNGARIE olvasható (Coll. Vreeland). Ugyanannak (13. sz.) tábori tallérja Resch 28. sz.-hoz hasonló, de ennél kisebb. A kép átm. $32\frac{1}{2}$ mm., míg Resch 28. sz. átm. $36\frac{1}{2}$ mm. Súly 16.7 grains (bizonyára 167 grains, ami annyi mint 10.821 gramm). Ennélfogva nem tallér, hanem forintszámba megy (Coll. Vreeland). — Báthory Endrének egy 1599. évi nagybányai aranya (28. sz.) a Resch 257. 1. 6. sz. hamisítványának felel meg, de a verdejegynek B betűje harántosan előrebukik (a képen) (Wormser-gyűjt.). Szerző a szövegben ezen pénzfaj nagy ritkaságát emlegeti, Montenuovo-val és Széchenyivel szemben, de arról, hogy esetleg hamisítvány lehetne, szót sem szól. Báthory Zsigmond (29. sz.) 1601. évi szebeni szükségstallérja és Rákóczi Zsigmond (32. sz.) 1607. évi tallérja, Báthory Gábor (40. sz.) brassói 1612. évi szükségstallérja (mind a három az am. num. társaság gyűjt.) mint jobb darabok érdemelnek említést. Különben Báthory Zsigmondot néhány arany és néhány tallér (összesen 15 db.), Rudolfot 1 szebeni 1605. évi tallér, Bocskayt egy 1608. évi garas, Báthory Gábort 2 arany és 5 szebeni, illetve brassói szükségstallér képviseli. Bethlen Gábor 21 darabbal van képviselve a sorozatban. Említést ezek érdemelnek: Szeben hódolati aranya, 1613 (Resch 56. sz.) (Wormser-gyűjt.), hasonló veretű négyszögletes ezüstcsegely (42. sz.) féltallérnyi súlyban (15.68 gr.) (Imhoff-gyűjt.). A mult évtizedek tapasztalatai némi óvatosságra intenek minket, itthon, az erdélyi csegelyek és ritkább pénzek valódiságát illetőleg. (L. Num. Közlöny IV. k. 6—11. l.); a mellékelt képtáblákból erre nézve alig lehet biztos ítéletet hozni, a szöveg azonban erre a kérdésre nézve is súlyt helyez és ismertetőjelek révén iparkodik bizonyítani a fenti két példány hitelességét. — A 45. sz. szebeni 1619. évi medáliaszerű tallér (Mont. 581. sz.; — am. num.-társ. gyűjt.) és Resch 62. sz.-nak megfelelő ovális emlékérem (46. sz.), a Resch 79. sz.-hoz hasonló 1621. évi körmöci tallér (49. sz.), az 1617. évi két kassai dupla tallér-csegely (55—56. sz.) (Resch 384. c.) az 58. sz. c—c jegyű $2\frac{1}{2}$ talléros csegely (Resch 452. sz.), melyet a szerző (Civitas Corona értelmezéssel) Brassónak tulajdonít, Resch (450. sz.) Camera Cassoviensis értelmezésével szemben (71.85 gr., Imhoff-gyűjt.) — mindezek Bethlen Gábor sorozatának becsesebb darabjai. — Brandenburgi Katalin 1630. évi aranya (62. sz.) Resch 2. sz.-nak felel meg. — II Rákóczi Györgynek vagy 10 pénze (1 # és 9 tallér) van a newyorki gyűjteményekben, Barcsay Ákos 5 pénze közül az 1659. évi kolozsvári aranyat emelem ki, mert a leírás szövege szerint eltér a Resch 2. sz.-tól, ugyanis az évszám 1.6.5.9 mindenütt pontozva van (Wormser-gyűjt.) — Kemény Jánosnak csak

egy pénze (78. sz.): 1661. évi kolozsvári arany van e sorozatban (Proskey-gyűjt.) Apaffy Mihálynak (79. sz.) 1670. évi fogarasi 10 # pénze Resch 79. sz.-ban hasonló, azon eltéréssel, hogy hátlapján HVN. DOM. olvasható (Imhoff-gyűjt.). Ugyanannak 1663. évi szebeni hatszögletes tallércsegelye (85. sz.) a Proskey-gyűjteményben a Resch 19. sz.-nak felel meg. — A 92. sz.-nál Cronstadt „Zwölfer“ ismét a szerző németiségére és német forrásaira vall. — Tököly Imre 1690. év aranyának előlapján a leírás szerint hiányzanak a kettőspontok a feliratban. Tökölynek Resch 79. és 83. sz. ezüst emlékérméi, II. Rákóczi Ferencnek 1705. évi kolozsvári aranya és Resch 90, 93., 99. és 108. sz. ezüst emlékérméi vannak meg a newyorki gyűjteményekben. A sorozat VI. Károly és Mária Terézia néhány arany- meg ezüstpénzével és Ferdinándnak 1837. évi szebeni ezüst hódolati zsetónjával végződik. Úgy látszik, hogy gyűjtőinknek cserére, kereskedőinknek eladásra még tág tér fog nyíltni jobb idők beálltával a newyorki erdélyi-pénzgyűjtők körében. A széles keret és pompás beállítás, amellyel Wormsernek közleménye az amerikai numizmatikai társaság előkelő közlönyében megjelent, úgyszintén a tárgynak minket közelről érdeklő és fontos mivolta eléggé indokolják, hogy mi is talán a szokottnál bővebben foglalkozhassunk vele e helyen

Ötvös Gábor.

T á r s u l a t i é l e t.

Társulati tagsági érmünkből 1915-ben csak 3 ezüst- és 1 bronzpéldányt verettünk ki egyes tagok megrendelésére. Eddig összesen 131 ezüst- és 27 bronzpéldány került ki belőle a körmöczbányai pénzverdéből. A megrendelés feltételeit a borítékon levő hirdetmény tartalmazza.

Ujhely Kálmán tagtársunk háborús érem- és jelvénykiállítása, — úgyszintén hamisítvány-kiállításunk a társulat helyiségében a társulati tisztviselők hivatalos órái alatt (hétfőn és csütörtökön d. u. 6—8 óráig) díjtalanul megtekinthető.

Társulati könyvtárunkat t. tagjaink rendszerint hétfőn és csütörtökön d. u. 6—8 óráig használhatják. Ugyanakkor megtekinthető a társulat gyűjteménye is. — A kézi-könyvtár bármikor használható; kulcsa a szolgazemélyeztetél van.

Lakásváltozásaik, gyűjtési körük vagy az abban történt változtatás közlésére t. tagjainkat már csak saját érdekükben is felkérjük, hogy a tagok névsorában azt a valóságnak megfelelően kimutathassuk.

Összejövetelünket a társulat helyiségében (VIII., Csepreghy-utca 4. szám, II. em. 15.) a következő napokon rendezzük: 1916 január 13, február 10, március 9, április 13, május 11, június 8, július 13, augusztus 10, szeptember 14, október 12, november 9. és december 14-én. — Az összejövetel után társasvacsora van Frenreisz István éttermében (VIII., József-körút 56.), kivéve július 13-án és augusztus 10-én, mely alkalmakkor a vacsorát Gundel Károly (Wampetics utóda) városligeti helyiségében rendezzük.

Társulatunk könyvtárát és gyűjteményét utóbb a következők gyarapították: M. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium: Révai-Lexikon VII—XIII. kötet. Finály Gábor dr.: 2 éremhamisítvány. Hidvéghy Sándor: 1 könyv, 1 érem. Jeszenszky Alajos: 1 érem. Nagy Zoltán: külföldi súlyegység. R. Gy.: 1 bankó. Róth Andor: 1 éremhamisítvány. Sándor Pál: 1 jelvény. Spitzer Mór: 6 jelvény. Szőlőssy Tivadar: 1 érem. Zimmermann Lajos dr.: 7 jelvény. — Fogadják az ajándékozók ezúton is a társulat hálás köszönetét.

A füzet borítékán levő társulati hirdetményre e helyt is felhívjuk t. tagjaink figyelmét.

Kivonat a választmány 1915. évi december hó 9-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből. Elnök: Kilényi Hugó; jegyző: Zimmermann Lajos dr. Jelen vannak még: Finály Gábor dr., Szentgáli Károly, Ujhely Kálmán és Varga Béla választmányi tagok.

Titkár bejelenti, hogy az 1915—16. költségvetési év második felére szóló állami segély iránti kérvényt beadta. — A választmány elhatározza, hogy a Corpus Nummorum

Hungariae III-ik kötetének előmunkálataira újabb három évre költségek kiutalását kéri a tud. akadémiától. — A választmány tudomásul veszi, hogy az Állami Darnay-Múzeum, Baumgarten Nándor, Holesch István, Magurányi József, Nagy Mór, Schönwald Imre, Vedella Mihály és Zöld János az év végével kiléptek a tagok sorából. — A választmány tagsági díj nem fizetése okából kizárja a tagok sorából Kertay Viktor, Ritter Frigyes Vilmos és Tinis József rendes tagokat. — A választmány elhatározza, hogy a két és több évi tagsági díjjal hátralékos tagoknak a jövő évtől kezdve a Közlönyt nem küldi meg mindaddig, míg tagsági díj hátralékukat nem rendezik. Ez nem érinti egyébként a tagok jogait és kötelezettségeit. — A választmány tudomásul veszi, hogy a Közlöny nyomási költségei tetemesen emelkedtek s így takarékoskodni fog a Közlöny előállításával. A jövő évfolyam csak 500 példányban jelenik meg. — A társulat rendes tagjai sorába felvételtek: *Niklovits Károly*, m. kir. posta- és távirdatiszt, Budapest, VIII., Nap-utca 25; — *Planer József dr.*, orvos, Budapest, VI., Eötvös-utca 24.

K. m. f. Kilényi Hugó s. k. elnök. Dr. Zimmermann Lajos s. k. jegyző. Hitelesítők: Dr. Finály Gábor s. k. Ujhely Kálmán s. k.

Kivonat a választmánynak 1916 évi január hó 13-án tartott ülésén felvett jegyzőkönyvből. Elnök: Babics József, majd Kilényi Hugó. Jegyző: Zimmermann Lajos dr. Jelen vannak még: Lippay Károly, Szentgáli Károly, Ujhely Kálmán és Varga Béla vál. tagok.

A választmány hálás köszönettel veszi tudomásul, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ő nagyméltósága az 1915—16. költségvetési év második felére 500 korona segélyt engedélyezett a társulatnak. — A választmány a folyó évi közgyűlés napjára március 30-át tűzi ki. — Titkár pénztárosi minőségben jelentést tesz a múlt évi pénztári zárlatról, továbbá a társulatnak vereteiből, kiadmányaiból és könyvek közvetítéséből származó bevételeiről. — A társulat rendes tagjai sorába felvételtek: *Kiss Lakos Bertalan*, főhadnagy, Budapest, VI., Eötvös-utca 24.

K. m. f. Kilényi Hugó s. k. elnök. Dr. Zimmermann Lajos s. k. jegyző. Hitelesítjük: Varga Béla s. k., Ujhely Kálmán s. k.

A Magyar Numizmatikai Társulat tisztikara:

Tiszteletbeli elnök: Dessewffy Miklós gróf.

Alelnök: Sziklay Jenő.

Elnök: Kilényi Hugó.

Titkár, pénztáros és ügyész: Zimmermann

Alelnök és a Numizmatikai Közlöny szer-

Lajos dr.

kesztője: Gohl Ödön dr.

A könyvtár őre: Finály Gábor dr.

A gyűjtemény őre: Szentgáli Károly.

Választmányi tagok:

Alföldy András.

Harsányi Pál dr.

Telcs Ede.

Babics József.

Lippay Károly.

Ujhely Kálmán.

Faludi Géza dr.

Mihalik József.

Varga Béla.

Finály Gábor dr.

Pákozdi Károly dr.

id. Walla József.

Forster Gyula báró.

Szentgáli Károly.

Zimmermann Lajos dr.

Felügyelő bizottság:

Ott János.

ifj. Walla József.

Zachár Antal.

Póttag: Woyciehowski Vilmos.

A Magyar Numizmatikai Társulat tagjai 1915. év január 1-én.

Tiszteletbeli tagok:

1. Babelon Ernő, a párisi „Institut“ tagja, a párisi „Bibliothèque Nationale“ érem- és régiségosztályának öre. Paris, 30, rue de Verneuil.
- Bahrfeldt Emil dr., bankigazgató, a „Berliner Münzblätter“ szerkesztője. Berlin-Gross-Lichterfelde Ost. Schillerstrasse 16.
- Bahrfeldt Miksa dr., gyalogsági tábornok, a 19. sz. porosz tartalékhadosztály parancsnoka, Hildesheim (Hannover), Humboldtstrasse 9.
- Blanchet Hadrián, a párisi „Société française de numismatique“ elnöke, a párisi „Bibliothèque Nationale“ tiszteletbeli könyvtárosa stb. Paris, 10. Boulevard Emile-Augier.
5. Gneccchi Ferenc, a milánói „Società Numismatica Italiana“ alelnöke. Milano, Via Filodrammatici 10.
- Gohl Ödön dr., tanár, magyar nemzeti múzeumi igazgató-őr, a „Numizm. Közlöny“ szerkesztője. Budapest, I., Márvány-u. 20.
- Head Barclay Vince, a „British Museum“ volt éremtárnoka. London († 1914).
- Imhoof-Blumer Frigyes dr., a berlini „Akademie der Wissenschaften“ tagja, a párisi „Institut“ levelező tagja. Winterthur (Svájc).
- Luschin Arnold dr., ebengreuthi lovag, cs. kir. udvari tanácsos, a grázi egyetem nyilv. rendes tanára, az osztrák urakházának tagja. Graz, Quellengasse 4.
10. Regling Kurt dr., a berlini kir. múzeum öre, Berlin-Charlottenburg, Suarezstrasse 22.
- Réthy László dr., nyug. magyar nemzeti múzeumi igazgató-őr, a magyar tudományos akadémia levelező tagja. Budapest († 1914).¹
- Svoronos Nep. János, az athéni nemzeti éremmúzeumi igazgatója. Athén (Görögország).
13. Witte Alfonz, mérnök, a „Société hollandaise-belge des Amis de la médaille d'art“ belga osztályának elnöke, a „Société Royale de Numismatique de Belgique“ titkára. Bruxelles, 55. rue du Trône.

Alapító tagok:

1. Andrássy Dénes gróf, nagybirtokos, Krasznahorkaváralja († 1913)	200 kor.	Dessewffy Miklós gróf, földbirtokos, Budapest, VIII., Fhg. Sándor-u. 4. (görög és barbár pénzek)	200 kor.
Arad szab. kir. város közönsége, Arad	200 „	10. Dessewffy Sándor, csanádi püspök, v. b. t. t., Temesvár († 1907)	200 „
Babics József, udvari tanácsos, uradalmi jogigazgató, Budapest, IV., Magyar-utca 24. (magyar és erdélyi pénzek és érmek).	200 „	Docan Miklós, román kir. külügyminiszteri osztályfőnök, Bucarest, Strada Regala 14. (román érmek)	200 „
Belvárosi takarékpénztár-részvénytársaság, Budapest, IV., Koronaherceg-utca 2.	400 „	Első Magyar Ált. Biztosító-Társaság, Budapest, IV., Vigadó-tér 1.	200 „
5. Bleyer Izsó dr., földbirtokos, Krassógombás (Krassó-Szörény megye) († 1912)	200 „	Festetics Pál gróf, v. b. t. t. földbirtokos, főrendiházi tag, Budapest, V. ker., Zrinyi-utca 10.	200 „
Budapest székes főváros közönsége, Budapest.	200 „	Finály Gábor dr., főgimn. igazgató, Budapest, VI., Munkácsy-utca 26. (Magyarország területén lelt római pénzek és érmek lelőhelyeinek a katonai térkép szerinti pontos közlését s az illető érmek leírását kéri)	200 „ ²
Daróczy Zoltán, királydaróci, földbirtokos, Pusztaszent-Bíró, u. p. Paks (Tolna m.) (ált. gyűjt., különösen római p.)	200 „	15. Frigyes főherceg Ő cs. és kir. Fensége, Bécs	200 „
Debrecen szab. kir. város közönsége, Debrecen	200 „		

¹ Egyúttal alapító tag volt. — ² Alapítványát könyvekben tette.

- Fülöp Szász-Coburg-góthai herceg
 Ő kir. Fensége, Bécs, I., Seiler-
 stätte 3 300 kor.
- Glück Frigyes, szállodatulajdonos,
 Budapest, VIII., Rákóczi-út 7 . 200 „
- Győr szab. kir. város közönsége . 200 „
- Hatvany-Deutsch Károly báró, nagy-
 birtokos, Budapest, VI., Délibáb-
 utca 16 200 „
20. Horánszky Nándor, középisk. tanuló,
 Budapest, I., Városmajor-utca 12. 200 „
- Horsky János, cs. kir. építési taná-
 csos, Brandeis a. Adler bei
 Chotzen (Csehország) 200 „
- József főherceg Ő cs. és kir. Fen-
 sége, Budapest, I., Szentgyörgy-
 tér 4. 200 „
- Karátsonyi Andor, földbirtokos,
 Beodra (Torontál m.) 200 „
- Karátsonyi Jenő gróf, v. b. t. t.,
 nagybirtokos, Budapest, I., Krisz-
 tina-körút 127. 200 „
25. Klobusitzky János, földbirtokos, fő-
 rendiházi tag, Zsitvaújfalu (Bars
 m.) († 1911) 200 „
- Magyar Leszámlító és Pénzváltó
 Bank, Budapest, V., Dorottya-u. 6. 200 „
- Nákó Sándor gr., v. b. t. t. nagy-
 birtokos, Nagyszentmiklós (ált.
 gyűjtő) 200 „
- Nuber Károly, numizmata, Mátyás-
 föld (Sirmiumi, délszláv és oláh p.) 200 „¹
- Osztárak-Magyar Bank, Budapest,
 V., Szabadság-tér 8. 200 „
30. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye kö-
 zönsége, Budapest, IV., Vár-
 megyeház 200 „
- Pesti Hazai Első Takarékpénztár-
 Egyesület, Budapest, IV., Egye-
 tem-utca 2. 200 „
- Rampacher Pál, kir. törvényszéki
 jegyző, Budapest, I., Maros-utca
 15. fldsz. 1. 200 kor.
- Réthy László dr., magyar nemz.
 múzeumi ny igazgatóőr, a magyar
 tudományos akadémia levelező
 tagja, Budapest, († 1914) . . 200 „²
- Sacelláry György, udvari tanácsos,
 orsz. képviselő, Budapest, V.,
 Széchenyi-utca 14. 200 „
35. Schulek Alfréd dr., orvos, Budapest,
 I., Lipótmezei-út 3. (magyar p.
 és magyar vagy magyar vonat-
 kozású emlékérmek) 200 „
- Spitzer Mór, földbirtokos, Budapest,
 VI., Szondy-u. 98/A. 200 „
- Szeged szab. kir. város közönsége,
 Szeged 200 „
- Sziklay Jenő, m. á. v. felügyelő,
 Budapest, VI., Felső erdősor 41. 200 „
- Telcs Ede, szobrász, Budapest, I.,
 Mészáros-u. 34. (görög és római
 érmek) 200 „
40. Temesvár szab. kir. város közön-
 sége, Temesvár 200 „
- Ujhely Kálmán, földbirtokos, Buda-
 pest, VI., Andrassy-út 94. . . 200 „
- Vay Béla báró, v. b. t. t., földbirtokos,
 Alsó-Zsolca († 1910) 200 „
- Walla József, keresked. tanácsos,
 főv. bizottsági tag, Budapest, VII.,
 Rottenbiller-utca 15. (római, ma-
 gyar és erdélyi gyűjt.) 200 „
- Wodianer Albert báró, főrendiházi
 tag, Budapest († 1913) 200 „
45. Zichy Jenő gróf, v. b. t. t., orsz.
 képviselő, Budapest († 1906) . 200 „
46. Zimmermann Lajos dr., ügyvéd,
 Budapest, IV., Váci-utca 78—80.
 (magyar tallér, fél- és negyed-
 tallérok) 200 „

Rendes tagok:

1. Alföldy András, m. nemz. múz. éremtári
 gyakornok Budapest, II., Mecset-utca 8.
 Alsó-fehérmegyei történelmi, régészeti és ter-
 mésztudományi egyesület, Gyulafehérvár
 (Alsó-Fehér m.) (ált. gyűjt.).
- Ábrahám Vilmos, az oszt. magy. bank nyug.
 felügyelője, Segesvár, Baier-utca 40.
 Árvamegyei Csaplovics-könyvtár, Alsókubin.
5. Balassa Ernő, m. á. v. főfelügyelő, Rákos-
 palota, Fő-út 79.

¹ Alapítványát érmekben tette. — ² Együttal tiszteletbeli tag volt.

- Balatoni múzeum-egyesület, Keszthely (Zala m.) (*Balatonvidéki eredetű emlékek*).
- Ballagi Aladár dr., egyetemi ny. r. tanár, Budapest, IX., Kinizsi-u. 29.
- Baranya vármegye közönsége, Pécs.
- Barna János dr., főgimn. tanár, Szatmárnémeti.
10. Bars vármegye közönsége, Aranyosmarót.
- Bartalos Gyula dr., tb. kanonok, Eger (Heves m.)
- Bathó Lajos, vármegyei aljegyző, Komárom.
- Bayer Ágost, rajztanárjelölt, Esztergom, Simor-utca 10. (*magyar árpádházi pénzek*).
- Bács-Bodrog vármegyei történelmi társulat, Zombor (Bács-Bodrog m.) (*ált. gyűjt.*).
15. Bártfai magy. kir. állami gimnázium, Bártfa (Sáros m.) (*ált. gyűjt.*).
- Beck Márton, régiségkereskedő, Budapest, V., Fürdő-utca 7.
- Beck Ö. Fülöp, szobrász, Gőd, u. p. Sződ (Pest-Pilis-Solt-Kiskún m.).
- Beökönyi Viktor, földbirt., Ludas (Heves m.).
- Berán Lajos, szobrász, Budapest, IX., Ráday-utca 41.
20. Besztercebányai városi múzeum (Besztercebányai történelmi és régészeti társulat), Besztercebánya (Zólyom megye) (*általános gyűjt.*).
- Békésvármegyei közművelődési egyesület, Gyula (*ált. gyűjt.*).
- Bibliothèque d'art et d'archéologie. Paris, 19. rue Spontini.
- Biharmegyei és nagyvárad régészeti és történelmi egylet, Nagyvárad (*ált. gyűjt.*).
- Bodor Antal dr., földhitelintézeti kirendeltség vezetője, Miskolc, Széchenyi-utca 35. (*Plakettek és medáliák*).
25. Bodrogi János, főgimn. tanár, Nagyenyed, (Alsó-Fehér m.).
- Boroskay János, nyug. városi erdőmester, Zólyom (Zólyom m.).
- Borsod-miskolci múzeum. Miskolc (Borsod m.) (*ált. gyűjt.*).
- Borsos István, főiskolai tanár, Pápa (Veszprém m.) (*a pápai ref. kollégium számára görög, római és magyar p. és emlékérmeket*).
- Böhm Jenő, r. kath. káplán, Baja, Róm. kath. plebánia.
30. Böhm Lénárt, szőlőbirtokos, Fehértemplom, Verseci-utca 13.
- Brenner Ferenc, takarékpénztári főpénztáros, Esztergom (*magyar és római p.*).
- Br. Bruckenthal-féle múzeum, Nagyszeben (Szeben m.) (*általános gyűjt., különösen Magyarország és Erdély*).
- Budapest IV. ker. kegyesrendi főgimnázium, IV., Városház-tér 4. (*ált. gyűjt.*).
- Budapest VI. ker. m. kir. áll. főgimnázium ifjúsági könyvtára, Budapest, VI., Munkácsy-u. 26.
35. Budapest VII. ker. (Barcsay-utcai) állami főgimnázium ifjúsági könyvtára, Budapest, VII., Barcsay-utca 5.
- Cahn E. Adolf, éremkereskedő, Frankfurt a. Main, Niedenau 55.
- Csatári-Szücs Bertalan, a Debreceni Hitelbank cégvezető pénztárosa, Debrecen, Bethlen-utca 72.
- Császári ház műtörténelmi gyűjteményeinek könyvtára, Bécs, I., Burgring 5.
- Csikszeredai róm. kath. főgimnázium, Csikszereda.
40. Csász Gyula, kir. állatorvos, Zirc (Veszprém m.) (*magyar pénzek*).
- Czapáry László dr., r. kath. lelkész, Tósokberénd u. p. Ajka (*magyar és római pénzek*).
- Daniel Ferenc báró, földbirtokos, Vargyas u. p. Olasztelek (Udvarhely m.) (*magyar és erdélyi p.*).
- Daubner József, gyógyszerész, Homokszil (Temes megye) (*Magyar és osztrák papírpénzek, ezek hamisítványai, ezekre vonatkozó irodalmi adatok*).
- Délmagyarországi történelmi és régészeti múzeum-társulat, Temesvár (*délmagyarorsz. emlékérmek, ottani leletek, barbár, viminaciumi és dáciai p.*).
45. Déri Frigyes, keresk. tanácsos, Bécs, VII. Mariahilferstrasse 82.
- Dimák Gyula, takarékpénztári pénztáros, Selmecbánya.
- Diószegi Mihály, ref. tanító, Nyirjákó u. p. Nyirbakta (Szabolcs m.).
- Dobay Ferenc, nyomdatulajdonos, Gyula (Békes m.) (*magyar p. és emlékérmek*).
- Dobák Géza ifj., főgimn. tanuló, Nyitra, Váralja-utca 5.
50. Dobiaschi József, gyáros, Arad, Kölcsey-u. 2.
- Durugy Ferenc, m. kir. adótárnok, Szászsebes (Szeben m.). (*ált. gyűjt.*).
- Dwořák Norbert, magánhivatalnok, Budapest, VII., Holló-utca 6.

- Egger Ármin, éremkereskedő, Bécs, I., Opernring 7.
- Endrey Béla, közigazg. gyakornok, Miskolc, Debrecenyi-utca 10.
55. Eperjesi ág. hitv. ev. kollégium könyvtára, Eperjes (Sáros m.) *(ált. gyűjt.)*.
- Erdély S. és társa, régipénzkereskedő, Budapest, VIII., Salétrom-utca 9.
- Erdélyi Aladár dr., ügyvéd Budapest, IV., Irányi-utca 4.
- Erdélyi nemzeti múzeum érem- és régiség-tára, Kolozsvár *(ált. gyűjt.)*.
- Ernuszt József dr., ny. főispán, Szombathely.
60. Eszék sz. kir. város múzeuma, Eszék *(dél-szláv pénzek, görög és római pénzek, emlékérmek)*.
- Esztergomi főkáptalan, Esztergom.
- Esztergom vármegye törvényhatósági bizottsága, Esztergom.
- Édeskúty Jenő, nagykereskedő, Budapest, IV., Koronaherceg-utca 2.
- Éles Géza, oklev. gyógyszerész, Diósgyőr *(ált. magy. gyűjt., főképen szükségpénzek, bányapénzek és robotbárcák)*.
65. Éremkedvelők Egyesülete, Budapest, IX., Üllői-ut 33—37. *(modern érmek és plakettek)*.
- Faludi Géza, dr. orvos, Budapest, VI., Vilmos császár-út 19. *(római és barbár pénzek, magyar emlékérmek)*.
- Faragó Miksa, az osztrák-magyar bank tisztviselője, Budapest, V., Szabadság-tér 8.
- Farkas Sándor, magánzó, Nagyenyed, Kossuth Lajos-u. 53. *(görög és római p.)*
- Fejér József, éremkereskedő, Budapest, IV., Múzeum körút 13. III. em. 7.
70. Fejérvármegyei és Székesfehérvár városi múzeum, Székesfehérvár *(római és magyar pénzek)*.
- Fekete Győző, fiúnevelőintézeti igazgató, Szalonca u. p. Bolesó (Trencsén m.) *(magyar pénzek és emlékérmek; római és görög pénzek)*.
- H. Fekete Péter, polgári leányiskolai igazgató, Nagyszalonta *(magyar, Bocskai-féle és bihari érmek)*.
- Felkai Tatra-múzeumegylet, Felka (Szepes m.) *(ált. gyűjt.)*.
- Fiala Ede, cs. kir. kormánytanácsos, a cum-berlandi hg. gyűjteményeinek őre, Bécs, Penzingerstrasse 13., Palais Cumberland.
75. Fiedler Imre, cs. és kir. százados, Arad, Könyök-utca 5.
- Fikk József, bankhivatalnok, Marosvásárhely, Agrár takarékpénztár.
- Fiumei m. kir. áll. főgimnázium, Fiume.
- Fogel Ágoston, kir. kereskedelmi tanácsos, kereskedő, Eger (Heves m.).
- Forray József Sándor, az osztr.-magy. bank ellenőre, Arad, Osztrák-magyar bank fiókja *(magyar és erdélyi p., valamint az országban forgalomban volt osztr. pénzek)*.
80. Forster Gyula báró, v. b. t. t., főrendiházi tag, min. tanácsos, a műemlékek orsz. bizottságának elnöke, Budapest, II., Lánchíd-u. 4.
- Főfémjelző és fémbeváltó hivatal, M. kir., Budapest, V., Sas-utca 11.
- Fraknoi Vilmos, arbei c. püspök, szentjobbi apát, nagyvárad kanonok, a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelője, Budapest, VIII., Magyar Nemzeti Múzeum.
- Frey Imre dr., kir. törvényszéki jegyző, Zombor, Kossuth Lajos-u. 7. *(görög, római, barbár és magyar p. és emlékérmek)*.
- Gaal János dr., ügyvéd, Kisújszállás (Jász-Nagykun-Szolnok m.).
85. Gálócsy Zoltán, vármegyei levéltárnok, Ungvár (Ung m.) *(görög és római köztársasági p., tallérok és emlékérmek)*.
- Geszti György, műszaki nagykereskedő, Budapest, V., Markó-u. 3.
- Gömörmegyei múzeum, Rimaszombat (Gömör m.) *(ált. gyűjt.)*.
- Gramberg Nándor dr., ügyvéd, Pancsova (Torontál m.) *(római császári, különösen viminaciumi és délszláv p., Belgrádra vonatkozó emlékérmek)*.
- Grünhut Alfréd, kereskedő, Nagykanizsa (Zala m.) *(római és magyar p., Nagykanizsára vonatkozó tárgyak)*.
90. Gundel Károly, vendéglős, Budapest, VI., Állatkerti vendéglő *(lengyel p., különösen III. Zsigmond hármass garasai, magyar p. és emlékérmek)*.
- Győri Szent-Benedekrend főgimnáziumának múzeuma, Győr *(ált. gyűjt.)*.
- Györík Márton, nyug. liceumi tanár, Pozsony, Védőölöp-utca 59. *(a pozsonyi ág. hitv. ev. liceum számára magyar és erdélyi pénzek)*.
- Gyulai Noé Hugó dr., ügyvéd, Budapest, VIII., József-körút 81.

- Halász Olivér ifj. dr., Budapest, II., Margit-körút 48.
95. Hamburger József, éremkereskedő, Frankfurt a. Main, Bahnhofplatz 2.
- Harsányi Pál dr., magy. nemzeti múzeumi segédőr, Rákosliget, XV. utca 2. szám.
- Hauzer Pál, szig. állatorvos, Dunapentele (Fehér m.).
- Hámos Pál dr., m. hivatalnok, a keresk. akadémia magántanára, Budapest, VII., Király-utca 91. (*medáliák*).
- Helbing Ottó utóda, éremkereskedő, München, Lenbachplatz 4.
100. Herczka Miksa, magánhivatalnok, Miskolc, Csabai kapu 12.
- Hernfeld Miksa, éremkereskedő, Bécs, I., Lugeck 7.
- Hess Adolf utóda, éremkereskedő, Frankfurt a. Main, Mainzer Landstrasse 49.
- Hidvéghi Sándor, nyug. közs. iskolai tanító, Erzsébetfalva (Pest m.), Baross-utca 101. (*római p., különösen IV. századbeli officina- és bélyegváltozatok.*)
- Hild Viktor, író, Szolnok (Jász-Nagykún-Szolnok m.).
105. Hiller Gyula, m. kir. adótiszt, Aranyosmarót.
- Hirsch Jakab dr., éremkereskedő, München, Arcisstr. 17.
- Hódmezővásárhelyi ref. főgimnázium, Hódmezővásárhely. (*ált. gyűjt.*)
- Hoffmann Frigyes, dr., Budapest, V., Zoltán-utca 18.
- Hóman Bálint dr. tud. egyetemi könyvtár-őr. Budapest, VIII., József-körút 37—39.
110. Hont vármegye közönsége, Ipolyság (Hont m.).
- Horváth A. János, áll. tanítóképző-intézeti tanár, Igló (Szepes m.) (*magyar, osztrák és római p.*).
- Horváth Mihály, m. kir. honvéd-huszárnagy, Budapest, IX., Üllői-út 115/b.
- Hübner Károly, fehérvári, takarékpénztári igazgató, Székesfehérvár.
- Hüttl Dezső dr., műépítész, műegyetemi nyilvános rendes tanár, Budapest, I., Buda-foki-út 3. (*régi és modern emlékérmek, különösen a római Szent Péter templomra vonatkozó érmek*).
115. Iglói ág. hitv. ev. főgimn., Igló (Szepes m.) (*ált. gyűjt., különösen magyar p.*).
- Ivanovics János Miksa, áll. tanító, Diósgyőr (Borsod m.).
- Jakabffy Elemér dr., országgyűl. képviselő, Lugos.
- Jankovich-Bésán Endre, földbirtokos, Gic, u. p. Gichathalom (Veszprém m.)
- Jankovics József Mihály dr. áll. főgimn. tanár, Munkács, (*magyar és osztrák p.*)
120. Jankovics Marcell dr., ügyvéd, Pozsony, Andrassy-utca 4.
- Jánó Béla, ref. főgimn. tanár, Szászváros.
- Jászberényi m. kir. állami főgimnázium, Jászberény.
- Jeszenszky Alajos, apátkanonok, püspöki helynök, Nyitra (*magyar pénzek és emlékérmek; pápai emlékérmek*).
- Jeszenszky Géza, földbirtokos, Patvaróc, u. p. Brunóc (Nyitra m.) (*magyar p. és érmek; különösen árpád-házi p., II. Rákóczi Ferenc, lotharingiai Ferenc pénzei és rézpénzek*).
125. Joanneum, Münzen- u. Antikenkabinet am Landesmuseum, Graz (*ált. gyűjt., különösen stájerországi veretek*).
- Jókay Endre, áll. polg. iskolai igazgató, Mór. (*ált. gyűjt. különösen magyar és osztrák p. és magyar lelőhelyű római p.*)
- Kacska József, róm. kath. plebános, Dóval, u. p. Martalja (Zólyom m.) (*ált. gyűjt.*).
- Kacz Ignác, földbirtokos, Beregszász, Andrassy-utca 38.
- Kalocsai Jézustársasági érseki főgimnázium, Kalocsa, (*ált. gyűjt.*)
130. H. Kanabé Dezső, áll. tanár, Resicabánya.
- Karcagi ev. ref. gimnázium, Karcag (Jász-Nagykún-Szolnok m.) (*ált. gyűjt.*).
- Kassai múzeum (Felsőmagyarországi Rákóczi-múzeum (*általános gyűjt., különösen Felsőmagyarországon vert magy. p. és római p.*))
- Kállai Dezső, éremkereskedő, Bécs, I., Lobkowitzplatz 3.
- Kállay András, földbirtokos, nyug. főispán, Budapest, VIII., József-utca 25.
135. Kecskemét t. h. város tanácsa, Kecskemét (Pest m.).
- Kecskeméti róm. kath. főgimnázium, Kecskemét. (*ált. gyűjt.*).
- Keppich Gyula dr., ügyvéd, Budapest, VII., Aréna-út 86. (*ált. gyűjt., különösen árpád-házi magyar, görög és római császári pénzek*).
- Keresztessy Ferenc, órás és ékszerész, Szerecs.
- Kilényi Hugó, ny. miniszt. tanácsos, Buda-

- pest, I., Váralja-utca 2. (ált. gyűjt., különösen magyar, erdélyi és osztrák érmek).
140. Kiskunfélegyházi városi múzeum, Kiskunfélegyháza (Pest m.) (ált. gyűjt.).
Koerfer István dr. földművelésügyi miniszteri titkár, Budapest, I., Avar-u. 37.
Kolecányi Lajos, körjegyző, Besztercsény.
Kolozsvári kegyestanító-rend kath. főgimnáziuma, Kolozsvár (ált. gyűjt.).
Kolozsvári ref. kollégium, Kolozsvár (ált. gyűjt.).
145. Komárom vármegye közönsége, Komárom.
Konkoly Thege Balázs dr., ügyvéd, Komárom (magyar p.).
Kopp Ármin, a miskolci vasárú r.-t. ügyvezető igazgatója, Miskolc.
Kósa Sándor, m. á. v. főművezető, Temesvár-Józsefváros, Pacsirta-u. 11. (ált. gyűjt., különösen magyar p.).
Kosztolányi László dr. árvaszéki ülnök, Aranyosmarót.
150. Kotlán Sándor, főiskolai tanársegéd, Szomolány (Pozsony m.).
Kováts Ferenc dr. egyetemi nyilv. rendes tanár, Pozsony, Újtelep 3. (magyar aranyforintok és azokkal rokon középkori p.).
Kovács István dr., osztályarcheologus, egyetemi m. tanár, Kolozsvár, Központi egyetem.
Kristyóry Sándor, kriscsóri, iparos, Arad.
Kürti Gyula, hivatalnok, a lipótvármegyei múzeumegyesület múzeumának őre, Rózsahegy (Liptó m.) (ált. gyűjt., különösen magyar és osztrák pénzek, I. Ferenc József érmei).
155. Lengyel Béla, áll. tanító, földbirtokos, Farkasaszó (Szatmár m.) (római p. magyar p. magyar bankjegyek és szükségbankók).
Leszih Andor, a borsod-miskolci múzeum őre, Miskolc (Borsod m.), Kún József-u. 60.
Lévai római kath. főgimnázium, Léva.
Lippay Károly, m. kir. honvéd gyógyszerügyi főtanácsos, Budapest, X., Szabóky-utca 34. (római köztársasági és császári érmek, ásatások).
Losonc rendezett. tanácsú város közkönyvtára, Losonc.
160. Lossonczy István ifj., Nyíregyháza, Gróf Károlyi-utca 25. (görög és római p. és borsodmegyei eredetű kelta p.).
Lossonczy Károly, nyug. m. kir. gazdasági intéző, Tata-Tóváros, Eszterházy-u. (általános gyűjt., különösen római és magyar pénzek).
- Löwenstein Arnold, a Pallas irod. és nyomdai r.-társ. igazgatója, Budapest, V., Honvéd-utca 10.
Lőwy Benő, magánhivatalnok, Budapest, V., Nagykörönd-utca 19.
Lukeschitz Ármin, éremkereskedő, Graz, Annenstrasse 27.
165. Magyar Iparművészeti Társulat, Budapest, IX., Üllői-út 33—37.
Magyar Kegyes-Tanítótrend, Budapest, IV., Városház-tér 4.
Magyar Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségosztálya, Budapest, VIII., Múzeum-körút 14—16.
Magyarországi Kárpátgyűjtő múzeuma, Poprád.
Marosvásárhelyi ev. ref. kollégium, Marosvásárhely (Maros-Torda m.) (ált. gyűjt.).
170. Martinovich Róbert dr., m. á. v. segédtitkár, Arad, M. á. v. üzletvezetőség (magyar, erdélyi és osztrák p.).
Mayer Elek, m. kir. vésnök, Körömcébánya.
Mály János dr., pénzügyi fogalmazó, Budapest, I., Attila-utca 51.
Merzbacher Jenő dr. utódai (előbb Merzbacher Jenő dr. és Neustätter és Társa), éremkereskedők, München, Karlstrasse 10.
Mezőturi ev. ref. főgimnázium, Mezőtúr (Jász-Nagykun-Szolnok m.) (ált. gyűjt.).
175. Mihálik József, hernádszurdoki, kir. tanácsos, múzeumi és könyvtári orsz. felügyelő, Budapest, VII., Aréna-út 29.
Milch Ármin, fakereskedő, Komárom (által. gyűjt., különösen római császári p.).
Mild Gyula ifj., a mosonm. tört. és régészeti egyesület titkára, Magyaróvár (Moson m.), Magyar-utca 11. (modern érmek és plakettek).
Milleker Bódog, községi néptanító, városi múzeumi őr, Vercs (Temes m.).
Moldoványi István dr., kir. ipari főfelügyelő, Budapest, I., Átlós-út 54. (magyar pénzek 1526—1848-ig; erdélyi p. 1538—1690-ig; II. Rákóczi Ferenc p.).
180. Mosonmegyei történelmi és régészeti egyesület, Magyaróvár (Moson m.) (mosonm. leletek).
Moson vármegye közönsége, Magyaróvár.
Munkácsi m. kir. áll. főgimnázium, Munkács (Bereg m.) (ált. gyűjt.).

- Munkácsy József, vaskereskedő, a gráci magyar egyesület elnöke, Graz, Rechbauerstrasse 10. (ált. gyűjt.).
- Murányi Gyula, szobrász, Budapest, VII., Damjanich-utca 52.
185. Múzeumi tót társaság, Turócszentmárton (Turóc m.) (ált. gyűjt.).
- Nagy József, tanár, Debrecen, Honvéd-utca 9/B. (római, magyar és erdélyi p. és emlékérmek).
- Nagy Leó, lázári, cs. és kir. huszárszázados a 7. sz. huszárezredben, a vezérkarhoz beosztva, Ragusa, Via Gravosa 41 (Dalmácia).
- Nagy Zoltán, állomásfőnök, Verebely (Bars m., római császári p., magyar p. és emlékérmek).
- Nagybányai múzeumegyesület, Nagybánya (Szatmár m.) (ált. gyűjt.).
190. Nagyenyedi Bethlen-kollégium régiségtára, Nagyenyed (ált. gyűjt.).
- Nagyszombati városi közkönyvtár, Nagyszombat.
- Nagyvárad premontrei kath. főgimnázium, Nagyvárad (ált. gyűjt.).
- Neubauer Zoltán, természetrajzi preparatórium és tanszerkészítő-intézet tulajd., Leibic (Szepes m.) (erdélyi p.).
- Neumann Károly dr., min. tanácsos, Budapest, VI., Nagy-János-u. 11.
195. Neumann Miksa dr., bankigazgató, Budapest, V., Nádor-u. 7.
- Neuschloss Kornél dr., műépítész, Budapest, II., Fő-utca 17.
- Nécsey József, kir. postamester és földbirtokos, Verebely (Bars m.) (Verebely környékén lett p.).
- Niklovits Károly, m. kir. posta- és táviratist, Budapest, VIII., Nap-utca 25.
- Nyitra megyei múzeum, Nyitra (ált. gyűjt.).
200. Onodi Weress József földbirtokos, vármegyei II. főjegyző, Dész.
- Orsovai m. kir. áll. polgári fiú- és leányiskola, Orsova.
- Országos Magyar Iparművészeti Múzeum, Budapest, IX., Üllői-út 33—37.
- Országos Régészeti és Embertani Társulat, Budapest, VIII., M. nemzeti múzeum.
- Ott János, vasuti üzletvezető, Budapest, VIII., József-körút 31/B. (ált. gyűjt., különösen római császári p.).
205. Örmény múzeum-egyesület, Szamosújvár.
- Palágyi Ernő, gyáros, Budapest, VI., Király-utca 79.
- Pannonhalmi szent Benedek-rendi központi főkönyvtár, Pannonhalma, u. p. Győrszentmárton (ált. gyűjt.).
- Pap János, m. á. v. állomási előljáró, Mária-földe (Torontál m.), Pályaúdvár.
- Papp Ernő dr., orvos, Kolozsvár.
210. Payer Endre dr., fogorvos, Pozsony, Kossuth Lajos-tér 5.
- Pazár Zoltán, tanítóképző-intézeti rajztanár, Léva (Bars m.) (magyar árpádházi és római császári p.).
- Pákozdi Károly dr., orvos, Budapest, IV., Kecskeméti-utca 14.
- Pápay Pál dr., ügyvéd, Kisújszállás. (római és magyar p.).
- Pécsi városi múzeum, Pécs (Baranya m.) (ált. gyűjt.).
215. Pénzverőhivatal, M. kir., Körmöcbánya (Bars m.) (körmöcbányai veretek).
- Pfinn József, vasuti főfelügyelő, Budapest, I., Fehérváry-út 4.
- Philipp István, főgimn. rajztanár, Székesfehérvár (Fehér m.) (magyar és lengyel p., cseh és osztrák pénzek magyar vonatkozásban).
- Planer József dr., orvos, Budapest, VI., Eötvös-utca 24.
- Pokorny László, kir. betétszerkesztő bíró, Füzesgyarmat (Békés m.).
220. Pompéry Elemér, miniszt. tanácsos, m. kir. szabadalmi bíró, Budapest, I., Gellért-tér 3.
- Poszvék Ödön dr., ügyvéd, Dévaványa (Jász-Nagykún-Szolnok m.).
- Pozsony városi múzeum, Pozsony, Városház (ált. gyűjt.).
- Pozsonyi ág. ev. hitv. liceum dr. Schimkó Dániel-féle éremgyűjteménye, Pozsony, Védcsölöp-u. (ált. gyűjt.).
- Pozsonyi kir. kath. főgimnázium, Pozsony (ált. gyűjt., különösen magyar, erdélyi és osztrák érmek).
225. Prileszky Zoltán, róm. kath. plebános, Bok-sánbánya.
- Rácsay Géza dr., kir. közalapítványi jogügyi tanácsos, Budapest, I., Biró u. 8.
- Redlich Ernő, bankár, Budapest, IV., Kecskeméti-utca 11.
- Regényi István ifj., Ujvidék (római császári,

- magyar és erdélyi p. és emlékérmek átlánosságban).*
- Reisner József, m. kir. pénzverdei fővénnök, Körmöcbánya.
230. Resch Adolf, ékszerész, Brassó.
- Réthy Zsigmond, régiségkereskedő, Budapest, IV., Városház-u. 1.
- Rhé Gyula, m. á. v. hivatalnok, Jutas, Pálya-udvar (Veszprém m.)
- Richter Viktor dr., ügyvéd, Pozsony, Deák-utca 8.
- Ruisz Gyula, kir. jószágigazgató, Kisbér (Komárom m.) (*lakóhelyén előforduló leletek*).
235. Sarbó Leó, a Foncière biztosító-intézet igazgatója, Budapest, V., Sas-u. 10. (*emlékérmek*).
- Sárosvármegyei múzeum, Bártfa (*ált. gyűjt.*).
- Sárváry Oszkár, az Első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság főfelügyelője, Budapest, I., Városmajor-utca 7.
- Schmidég Alfréd, magánhivatalnok, Budapest, I., Lövház-u. 3. (*ált. gyűjt.*).
- Schmidt Béla, főreáliskolai tanuló, Budapest, VIII., Baross-utca 126.
240. Schreiber Antal, bútór- és régiségkereskedő, Pécs, Deák-u. 19.
- Schwarcz Nándor dr., postatakarékpénztári fogalmazó, Rákosszentmihály, Szentgyörgy telep, Nap-utca 24.
- Schwarz Rudolf gyáros, tőzsdetanácsos, Budapest, V., Hold-utca 25.
- Schweng József, városi tanácsos, Besztercebánya.
- Schweninger Jakab, r. kath. plebános, Ujvár (Torontál m.) (*magyar p.*).
245. Selmec és Bélabánya sz. kir. város közönsége, Selmecbánya (Hont m.).
- Seltman E. I., archeologus és numizmata, Kinghoe, Berkhamsted (Anglia).
- Simonyi Béla, nyug. főispán, Aranyosmarót.
- Siposs Sándor, városi mérnök, Miskolc, Kun József-u. 68. (*II. Rákóczi Ferenc pénzei és érmei*).
- Somogyvármegye könyvtára, Kaposvár (Somogy m.), Áll. főgimnázium (*ált. gyűjt.*).
250. Somssich János gróf, Rinyabesenyő u. p. Lábod (Somogy m.) (*magyar tallérok és vegyesházi aranyak*).
- Soproni evang. főgimnázium, Sopron (*ált. gyűjt.*).
- Stadler János, róm. kath. segédlelkész, Martonos (Bács-Bodrog m.).
- Stein Pál, takarékpénztári tisztviselő, Zombor, Fő-utca (*ált. gyűjt. különösen római és árpádházi magyar pénzek*).
- Steiner Ferenc, gyáros, Budapest, VII., Aréna-út 57.
255. Steinitz Sándor, a „Landesbank“ tisztviselője, Sarajevo (*ált. gyűjt.*).
- Sterk Izsó, kereskedő, Budapest, IV., Váci-utca 23.
- Stern László, vállalkozó, Miskolc, Rudolf-laktanya, kintin.
- Strauss Pál, kereskedő, Budapest, V., Árpád-utca 11.
- Stürmer József, zalatnai, cs. és kir. százados, Kolozsvár, Honvéd-utca 36.
260. Szabadka sz. kir. város közönsége, Szabadka.
- Szabó Elemér dr., m. kir. honvéd-főtörzsorvos, Kassa, Mészáros-utca 75. (*általános gyűjtő*).
- Szabó Otmár, ciszterci-rendi pap, könyv- és levéltár-őr, Zirc (Veszprém m.) (*ált. gyűjt. a zirci apátsági gyűjtemény számára*).
- Szalay Imre báró, min. tanácsos, a magy. nemz. múzeum igazgatója, a múzeumok és könyvtárak helyettes orsz. felügyelője, Budapest, VIII., József-körút 35.
- Szarvasi ág. hitv. ev. főgimnázium, Szarvas (Békés m.) (*ált. gyűjt.*).
265. Szatmári Kölcsey-Kör múzeuma, Szatmárnémeti (*ált. gyűjt.*).
- Szatmárvármegye múzeuma, Nagykároly. (*ált. gyűjt.*).
- Szánthó Gábor, az erdélyi kereskedelmi bank pénztárosa, Marosvásárhely.
- Szászvárosi ev. ref. Kún-kollégium, Szászváros (*ált. gyűjt.*).
- Szende Gyula dr., főgimn. tanár, Budapest, IV., Vámház-körút 4.
270. Szendrei János dr., miniszt. tanácsos, Budapest, I., Attila-utca 23. (*ált. gyűjt.*).
- Szentgáli Károly, székesfőv. tanító, a pécsi városi múzeum t. őre, Budapest, II., Mecset-utca 17. (*magyar és római p.*).
- Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy (Háromszék m.) (*ált. gyűjt.*).
- Székesfehérvár szab. királyi város tanácsa, Székesfehérvár.
- Szilágyi Imre dr., Debreczen, Miklós-u. 13.
275. Szirmai Antal, szobrász-érmész, Páris, 112. Boulevard Malesherbes (*modern érmek és plakettek*).

- Tarján Oszkár, ötvösművész, Budapest, I. Verpeléti-utca 5.
- Thallóczy Lajos, v. b. t. tanácsos, cs. és kir. osztályfőnök, Bécs, I., Johannesgasse 5.
- Tiszafüredi múzeum és könyvtáregylet, Tiszafüred (Heves m.) *(ált. gyűjt.)*.
- Toch Manó, régiség- és ékszerkereskedő, Budapest, IV., Városház u. 16.
280. Tokaji Aladárné Borbély Gizella, rajztanárnő és szobrász. Békéscsaba, Kistabán-utca 32.
- Tolnai Alfréd, cégvezető, Pozsony, M. Áll. Hitelbank fiókja.
- Tolnavármegyei múzeum, Szekszárd (Tolna m.) *(ált. gyűjt.)*.
- Tomik Bernardin, kapucinus r. házfőnök, Mór (Fehér m.).
- Torontál vármegye közönsége, Nagybecskerek *(ált. gyűjt.)*.
285. Tóth Sándor, kegyesrendi főgimnáziumi igazgató, Léva *(ált. gyűjt.)*.
- Tömörkény István, a szegedi Somogyi-könyvtár és városi múzeum igazgatója, Szeged.
- Trepper Sámuel, ékszerész, Budapest, VI., Vilmos császár-út 5.
- Tulok Lajos dr. tb. főszolgabíró, Szentgotthard.
- Tyll Gusztáv, birtokos, nyug. főszolgabíró, Ómoldova (Krassó-Szörény m.).
290. Ungar Dezsőné, Budapest, VI., Lendvay-u. 3.
- Ungvári kir. kath. főgimnázium, Ungvár (Ung m.) *(ált. gyűjt.)*.
- Varannai István, gimn. tanár, Szokolca *(ált. gyűjt., különösen magyar p.)*.
- Varga Béla, tinódi, az osztr.-magy. bank ellenőre, Budapest, V., Falk Miksa-u. 19. *(magyar pénzek és Magyarországon forgalomban volt papírpénzek)*.
- Vasvármegyei kultúregyesület, Szombathely (Vas m.) *(ált. gyűjt.)*.
295. Váci múzeumegyesület, Vác *(ált. gyűjt.)*.
- Várnay Ernő ifj. dr., közjegyző, Ujvidék *(görög, római, magyar és erdélyi p.)*.
- Váry Szabó Elemér, uradalmi főszámvevő, Budapest, IX., Erkel-u. 19. *(római császári pénzek, magyar pénzek és emlékérmek)*.
- Versec városi múzeum, Versec (Temes m.) *(ált. gyűjt.)*.
- Versei m. kir. állami főreáliskola, Versec.
300. Veszprémmegyei múzeum, Veszprém *(ált. gy.)*.
- Vértés Sándor, körjegyző, Ókörtvélyes.
- Voetter Ottó, cs. és kir. alezredes, Bécs, III., Kollergasse 3. *(római érmek)*.
- Vojtás Mátyás, főgimn. tanár, Selmecbánya.
- Vörös Gyula, a m. kir. pénzügyi kataszteri tiszt, Miskolc, Árok-utca 1.
305. Vuits János, földbirtokos, Zenta.
- Walla Ferenc dr., éremkereskedő, Bécs, I., Mülkerbastei 12.
- Walla József ifj., gyáros, Bpest, VII., Rottenbiller-utca 15. *(római, magyar és erdélyi pénz)*.
- Walla Vilma, Budapest, VII., Rottenbiller-utca 15. *(római, magyar és erdélyi p.)*.
- Weichhart Valdemár, m. kir. pénzügyi segédtitkár, Aranyosmarót *(ált. gyűjtő, különösen magyar pénzek, magyar és külföldi emlékérmek és papírpénzek)*.
310. Weinberger Antal, akad. szobrász, Bécs, III., Reiserstrasse 33.
- Weizinger X. Ferenc dr. műtörténész és numizmata, München, Sophienstrasse 6.
- Wersényi Róza, városi óvónő, Selmecbánya.
- Wertheim Pál, bizt. főügynök, urad. bérlő, Székesfehérvár (Fehér m.), Ligetsor 1. *(I. Ferenc József érmei és pénzei, kiállítási érmek és zsetonok, Napoleon-érmek, papírpénzek, modern művészi érmek és plakettek)*.
- Wirth János és fiai, ékszerészek, Budapest, IV., Városház-utca 3.
315. Woyciechowski Vilmos, jelítai, a magy. leszámítoló és pénzváltó-bank tisztviselője, Budapest, IX., Fővámter 15.
- Zachár Antal, Budapest székes-főváros központi pénztárának nyug. aligazgatója, Budapest, IX., Páva-u. 34. *(ált. gyűjt.)*.
- Zambaur Ede, cs. és kir. alezredes, Marburg a. Drau.
- Zanandrea Vilmos, nyug. áll. cs. és kir. őrnagy, Bécs, IX., Grönetorgasse 7.
- Zádor Mór, kir. tanácsos, kir. pénzügyigazgató, Gyula (Békés megye).
320. Zentai községi főgimnázium, Zenta (Bács-Bodrog m.) *(ált. gyűjt.)*.
- Zilahi ev. ref. Wesselényi-kollégium, Zilah (Szilágy m.) *(ált. gyűjt.)*.
- Zsoldos Benő, nyug. gimnáziumi tanár, Sárospatak (Zemplén m.).
323. Zwack Ákos, kereskedő, Budapest, VI., Csengety-utca 80.

Inhalt.

Dr. Valentin Hóman: Obolus mit Lilien-Wappen aus der Zeit des Königs Stefan V. von Ungarn. — Verfasser publiziert einen bis jetzt unbekannten Obolus des Stefan, als jüngeren Königs, aus dem Jahre 1269. Zur Gedächtnis des Bundes mit Karl von Anjou, König von Sizilien und der zwischen den Kindern der beiden Könige geschlossenen Ehe-bunde trägt dieser Obolus den Wappen des Hauses Anjou auf der Rückseite.

Dr. Edmund Gohl: Kassenscheine der Stadt Fiume. Die städtische Behörde emit-tierte zur Zeit des Josef Bunjevac, milit. Gouverneur von Fiume, dreimal (1848, 17/X., 1849, 8/V. und 1850, 1/V.) Kassenscheine im Werthe von 3, resp. 5 und 10 Kreutzer.

Dr. Paul Harsányi: Der ungarische Denarenfund von Szerencs. Hier fand man 8015 Münzen vom XV—XVI. Jahrhundert, und zwar 7 Dukaten, 1 Groschen, 7985 Denare, 4 Obole, 4 einseitige böhmische Pfennige und 14 Agleier. Die ungarischen Mün-zen gehören der Zeit des Mathias I. (Hunyadi), Wladislaus II., Ludwig II., Johann Zápolya und Ferdinand I. an.

Andreas Leszih: Kassenschein der Stadt Mezökövesd aus 1860. Dieser Schein zu 25 Kr. ist ein bis jetzt einzig bekanntes Exemplar und wurde derzeit gelegentlich des Mangels an Kleingeld emittiert.

Dr. Edmund Gohl: Weltkriegs-Andenken. V. Serie. (Nr. 105—127.)

Dr. Paul Harsányi: Beiträge zum III. Bande des Corpus Nummorum Hungariae. Münzen Leopolds I., Josefs I. und Karls III.

Dr. Edmund Gohl: Miscellen.

Museen: 1. **Andreas Leszih:** Erwerbungen des Museums zu Miskolcz im Jahre 1915. (483 St.) — Bestand der Münzensammlung: 8350 St. — 2. **Stefan Tömörkény:** Erwerbungen des städtischen Museums in Szeged im Jahre 1915. (755 St.) — Bestand der Münzensammlung: 9799 Stück.

Gabriel Ötvös: Literatur.

Gesellschaftsnachrichten. — Liste der Mitglieder.

S o m m a i r e.

Valentin Hóman: Obole au blason fleurdelisé du temps du roi de Hongrie Etienne V. Selon l'avis de l'auteur, Étienne, roi cadet, faisait frapper ces oboles en 1269 et y applica le blason d'Anjou en souvenir du traité avec Charles d'Anjou, roi de Sicile et du double mariage des enfants des rois susdits.

Edmond Gohl: 1. Notes à 3, 5 et 10 Kr. du municipe de Fiume des années 1848—1850. Trois émissions. — 2. Médailles et jetons hongrois, concernant la guerre de 1914/15. — 3. Miscellanées.

Paul Harsányi: 1. La trouvaille de Szerencs (8015 deniers hongrois, etc. des 15—16 siècles. — 2. Contribution au Corpus Nummorum Hungariae.

André Leszih: Note à 25 Kr. de la ville Mezökövesd de 1860. (Jusqu'ici exem-plaire unique connu.)

Musées (de Miskolcz et de Szeged). Acquisitions de 1915.

Gabriel Ötvös: Littérature.

Nouvelles de la société hongroise de numismatique. — Liste des membres.

Alle Rechte vorbehalten. — Droits réservés.